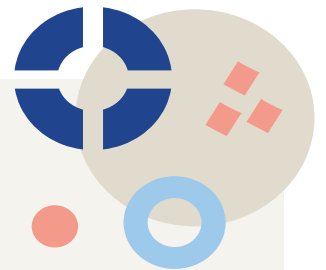

Ennakointikamarin tilannekatsaus
syksy 2022

Työvoiman kysyntä, saatavuus ja osaamistarpeet Uudellamaalla

–erityistarkastelussa kansainvälisten opiskelijoiden urapolut

HELSINGIN SEUDUN
KAUPPAKAMARI

Uudellamaalla toimivassa **Ennakointikamarissa** laaditaan kaksi kertaa vuodessa tilannekatsaus Uudenmaan työvoiman kysynnästä, tarjonnasta ja osaamistarpeista.

Lisäksi Ennakointikamarin jäsenet kokoontuvat kaksi kertaa vuodessa yhteen etsimään ratkaisuja Uudenmaan työllisyyteen ja osaamistarpeisiin liittyviin lyhyen aikavälin haasteisiin.

Ennakointikamarin muodostavat:

- Stadin AO
- Vantaan ammattiopisto Varia
- Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia
- Taitotalo
- Mercuria Kauppiaitten kauppappilaitos Oy
- Helsinki Business College Oy
- Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä Keuda
- Careeria
- STEP-koulutus
- Suomen Diakoniaopisto Oy
- Hyria koulutus Oy
- Laurea
- Haaga-Helia
- Metropolia
- Helsingin yliopisto
- Uudenmaan liitto
- Uudenmaan ELY-keskus
- Uudenmaan TE-toimisto
- Helsingin seudun kauppakamari

Tilannekatsaukset laatii Ennakointikamarin projektipäällikkö Olli Oja Helsingin seudun kauppakamarista.

Sisällysluettelo

Ennakointikamarin viestit vuonna 2022.....	1
Syksy 2022.....	2
Työvoiman kysyntä Uudellamaalla syksyllä 2022.....	3
Yritysten näkymiä työvoiman kysynnästä syksyllä 2022.....	14
Yritysten näkymiä koulutuksesta syksyllä 2022	21
Työnhakijatilanne Uudellamaalla syksyllä 2022.....	25
Vieraskielisten työllistyminen Uudellamaalla.....	29
Yhteenveto.....	42
Lähteet	44

Ennakointikamarin viestit vuonna 2022

- Yhteisen tulevaisuuskuvan luominen yritysten ja koulutustoimijoiden kesken on välttämätöntä osaajapulan ratkaisujen löytämiseksi. Laadukas ja tuloksellinen yhteistyö ammatillisen koulutuksen järjestäjien, korkeakoulujen ja yritysten välillä on sekä opiskelijan että elinkeinoelämän etu ja edellyttää riittävästi siihen kohdennettuja resursseja.
- Ammatillisen koulutuksen tehtävä on tuottaa osaavaa työvoimaa yritysten tarpeisiin eikä ammatillisen koulutuksen rahoitusuudistus saa heikentää jatkuvan oppimisen toteutumista. Ammatillinen koulutus ei ole yksinomaan oppivelvollisuuden pidentämisen väline. Uudistukseen on otettava aikalisä ja ammatillisen koulutuksen kyky jatkuvan oppimisen toteuttajana on hyödynnettävä nykyistä paremmin.
- TE2024/25-uudistuksessa on otettava huomioon, että Helsingin seudun työssäkäyntialue ei noudata kuntarajoja. Työllisyys- ja koulutuspalveluiden palveluiden on oltava saatavilla koko seudulla ja uudistuksen toteuttamisessa on hyödynnettävä koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen osaamista. Samalla koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen kyky vastata vieraskielisten koulutustarpeisiin on varmistettava. Uudistuksen onnistumisen kannalta on välttämätöntä, että sen toteuttamisessa hyödynnetään kokonaisuudessaan yksityisten toimijoiden, ammatillisen koulutuksen järjestäjien kuin korkeakoulujenkin palvelutarjonta.
- Helsingin seudulla työikäisen väestön määrä kasvaa ja samaan aikaan tulevaisuuden työtehtävissä tarvitaan aikaisempaa enemmän korkeakoulutasoista osaamista. Uudenmaan korkeakoulut ovat erittäin vetovoimaisia myös muusta maasta tuleville opiskelijoille ja uusmaalaisten nuorten on muuta maata vaikeampi päästä omalla alueellaan korkeakouluun. Seudun korkeakoulujen aloituspaikkamäärä on kiireellisesti nostettava tasolle, joka vastaa alueen osaajatarpeisiin.
- Vieraskielisten ammatillisen koulutuksen tutkintojen tarjonnan on vastattava työelämän tarpeisiin. Se edellyttää jäykästä lupamenettelystä luopumista.

Syksy 2022

Erikoiset ja haastavat ajat jatkuvat. Venäjän Ukrainassa käymä järjetön hyökkäyssota vaikeuttaa yhä näkymien ennustamista. Suhdanneilanteet ovat heikentyneet ja suhdannenäkymät synkentyneet, alakohtaisesti vaihtelee lähinnä alamäen jyrkkyys. Korkojen ja inflaation noustessa kuluttajien luottamus on painunut pohjalukemiin.

Ennakointikamarina meidän tulee kuitenkin olla vajoamatta synkkyyteen ja tuotava näkökulmia työvoimaan ja osaamiseen liittyen, katseemme lähitulevaisuuteen suunnaten. Työvoiman kysynnän näkökulmasta tilanne ei ole syksyllä 2022 yksiselitteisen lasku-suhdanteinen, työllisyshän lähtökohtaisesti reagoi viiveellä talouden suhdannevaihteluihin. Näemme tilannekatsauksessamme kaksijakoisuutta: Työvoiman kysyntä on laskenut toisilla toimialoilla ja toisissa ammattinimikkeissä, kun taas toisilla aloilla ja toisissa ammateissa kaksi vuotta jatkunut kysynnän nousu on katkennut.

Yritysten henkilöstö- ja rekrytointinäkymät eivät ole sulaneet samaa tahtia suhdanteiden mukana. Sodan vaikutukset Helsingin seudun yritysten rekrytointinäkymiin ovat olleet maltilliset ja suorat henkilöstövaikutukset ovat olleet vielä tässä vaiheessa vähäisiä. Kaksijakoisuus näkymissä jatkuu myös tässä: Jos rekrytointinäkymät eivät olekaan romahtaneet, myöskään osuus työvoimapolua kokevista yrityksistä ei ole juurikaan laskenut. Työvoimapolu on säilynyt kroonisen korkealla tasolla.

Kauppakamarin jäsenkysely paljastaa, että Helsingin seudun yritykset nostavat koulutuksen keinot kaikista tärkeimmiksi ratkaisuksi osaaajapulaan: Viiden suosituimman keinon joukosta neljä liittyi koulutuksen lisäämiseen ja kehittämiseen. Suosituimmista keinoista löytyi myös kannustinloukkujen purkaminen, joka on varmasti haaste, johon seuraavan hallituksen on löydettävä ratkaisuja. Sitä odotellessa on syytä tarttua alueellisesti koulutusta koskeviin yritys näkymiin, joita tarkastelemme omassa osiossaan. Helsingin seudun yritykset siis uskovat osaaajapulan helpottamiseen koulutuksen avulla, mutta tuovat myös esiin huolia asian tiimoilta.

Tarkastelemme tässä tilannekatsauksessa lisäksi vieraskielisten tutkinnon suorittaneiden urapolkuja Uudellamaalla. Valitettavan suuri osa maahanmuuttajataustaisista korkeakoulu-tetuista muuttaa pois maasta vuoden sisään valmistumisesta, mutta maahan jäävien uranäkymät tarjoavat sekä positiivisia että negatiivisia huomioita. Vieraskieliset tutkinnon suorittaneet kokevat työllistymisessä kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvia useammin haasteita ja työllistyvät harvemmin koulutustasoa vastaaviin tehtäviin. Toisaalta erot työllistymisessä ovat maltillisia ja vieraskielisten tutkinnon suorittaneiden työllistyminen paranee selvästi 5 vuoden sisään valmistumisesta. Tämän jo Uudellamaalla opiskelleen joukon urapolkuja koskevat tulokset antavat varmasti meille heijastuksia siitä, mitä haasteita ja mahdollisuuksia kansainvälisen työvoiman rekrytointiin liittyy. Helsingin seudun kauppakamarin ulkomaalaisia osajia rekrytoinneista jäsenyrityksistä 70 % arvioi kokemuksensa positiiviseksi tai erittäin positiiviseksi – negatiivisia kokemuksia oli kokenut vain 8 % vastaajista.

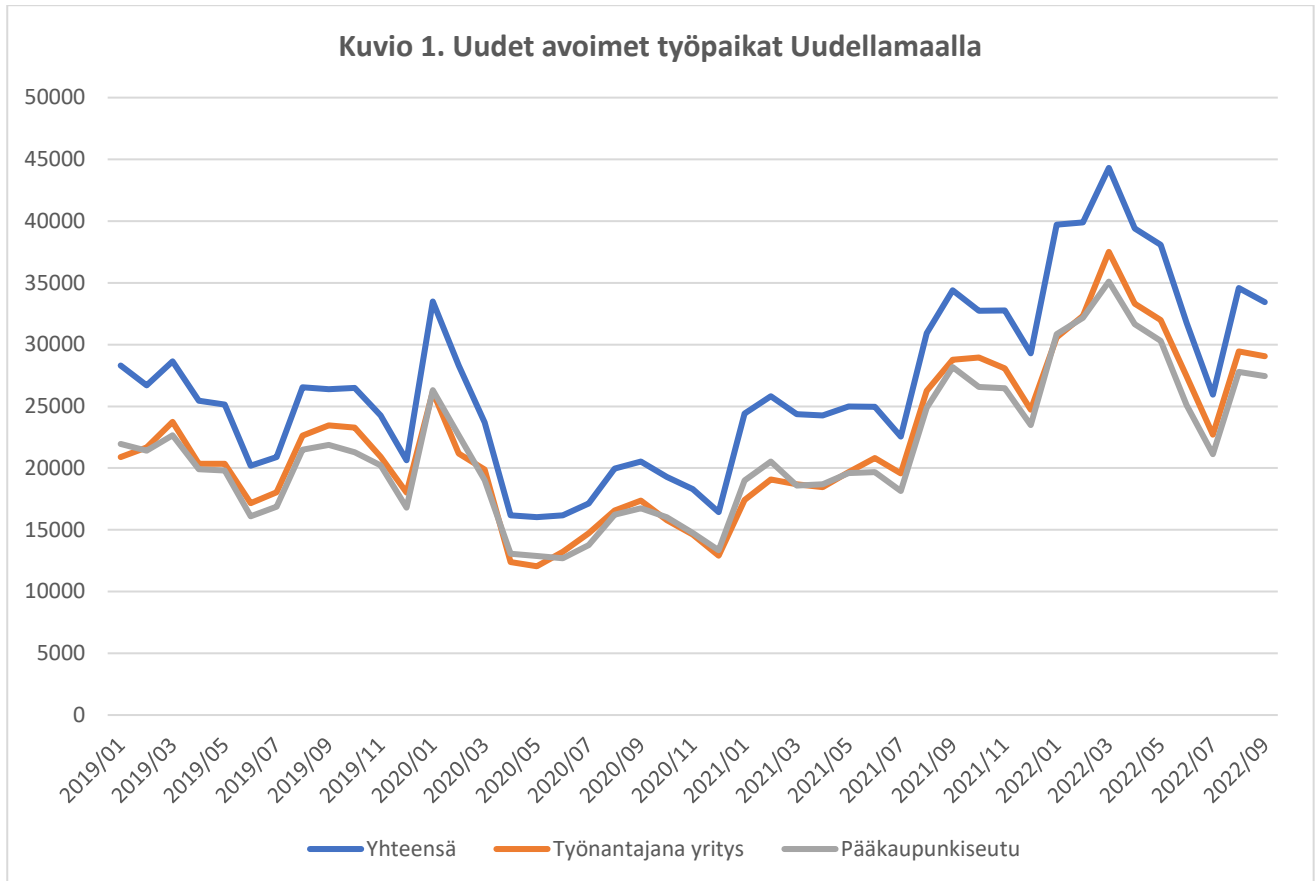
Tilannekatsauksemme pitää siis sisällään huolia, mutta myös mahdollisuuksia. Ehkä olisikin pitänyt sanoa, että erikoiset, haastavat ja kaksijakoiset ajat jatkuvat.

Helsingissä joulukuussa 2022

Olli Oja

Työvoiman kysyntä Uudellamaalla syksyllä 2022

Kuviosta 1 näemme TE-toimistoon kuukausittain ilmoitetut uudet avoimet työpaikat vuodesta 2019 alkaen Uudellamaalla ja vielä erikseen pääkaupunkiseudulla (Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen). Tämän lisäksi kuviossa on nähtävissä yritysten ilmoittamien uusien työpaikkojen määrä.

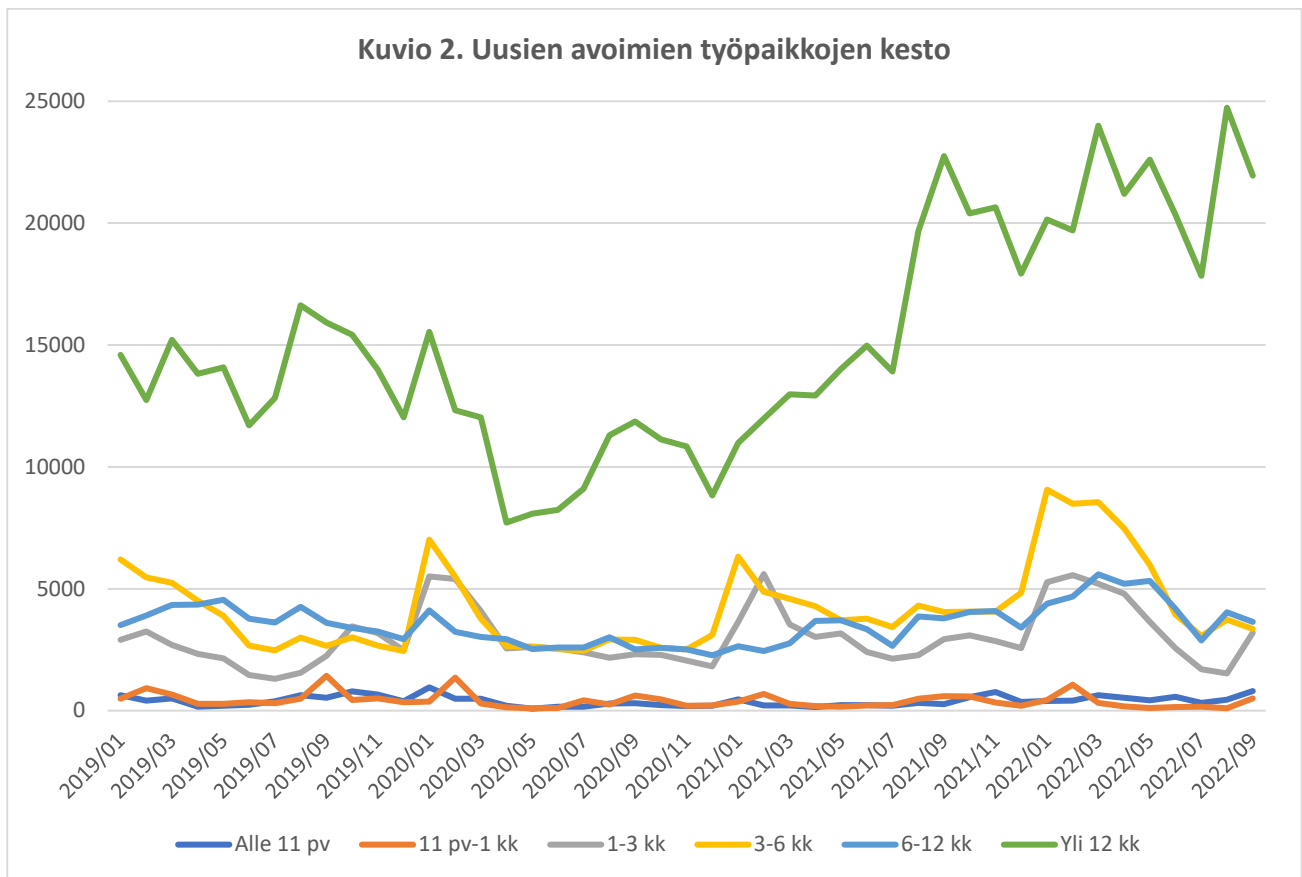
Lähde: Työnvälitystilasto (TEM) Avoimet työpaikat sektorin mukaan kuukauden aikana

Näemme, että työvoiman kysyntä on tasaantunut kevään nousun jäljiltä. Syyskuussa 2022 Uudellamaalla ilmoitettiin 33 433 uutta työpaikkaa. Uusien avoimien työpaikkojen määrä on ensimmäistä kertaa kevään 2021 jälkeen laskussa, kun verrataan tilannetta vuodentakaiseen. Syyskuussa 2021 uusia avoimia työpaikkoja ilmoitettiin 2,8 % Uudellamaalla enemmän. Muutoksen suunta on siis kiinnostavampi kuin sen suuruus. Muualla Suomessa pudotus uusien avoimien työpaikkojen määrässä oli selvästi suurempaa, koko maan vuosimuutos oli -7,4 %.

Kuviosta 1 näemme myös, että yritysten ilmoittamien ja toisaalta pääkaupunkiseudulla avattavien työpaikkojen osuudet Uudenmaan kokonaisluvusta ovat säilyneet hyvin tasaisesti 80 % tuntumassa, itse asiassa yritysten osuus hätyyttelee jo ”nyrkkisääntönä” 85 %:ia. Syksyllä 2022 työvoiman kysyntä on noussut kokonaiskysyntää nopeammin yrityksissä ja syyskuun uusista työpaikoista jo 87 % sijoittui yrityksiin. Syyskuussa 2022 yrityksiin ilmoitettiin 29 063 uutta avointa työpaikkaa, mikä on niukasti (1 %) enemmän kuin syyskuussa 2021.

Kontekstina on jälleen tarpeen muistuttaa siitä, että uusien avoimien työpaikkojen määrä on kysynnän tasaantumisesta huolimatta ennätyslukemissa yritysten osalta ja mittaushistorian toiseksi korkeimmalla tasolla kokonaisuudessaan.

Kuviosta 2 näemme, kuinka työvoiman kysyntä jakautuu työpaikkojen kestolla tarkasteltuna.

Lähde: Työnvälitystilasto (TEM) Avoimet työpaikat sektorin mukaan kuukauden aikana

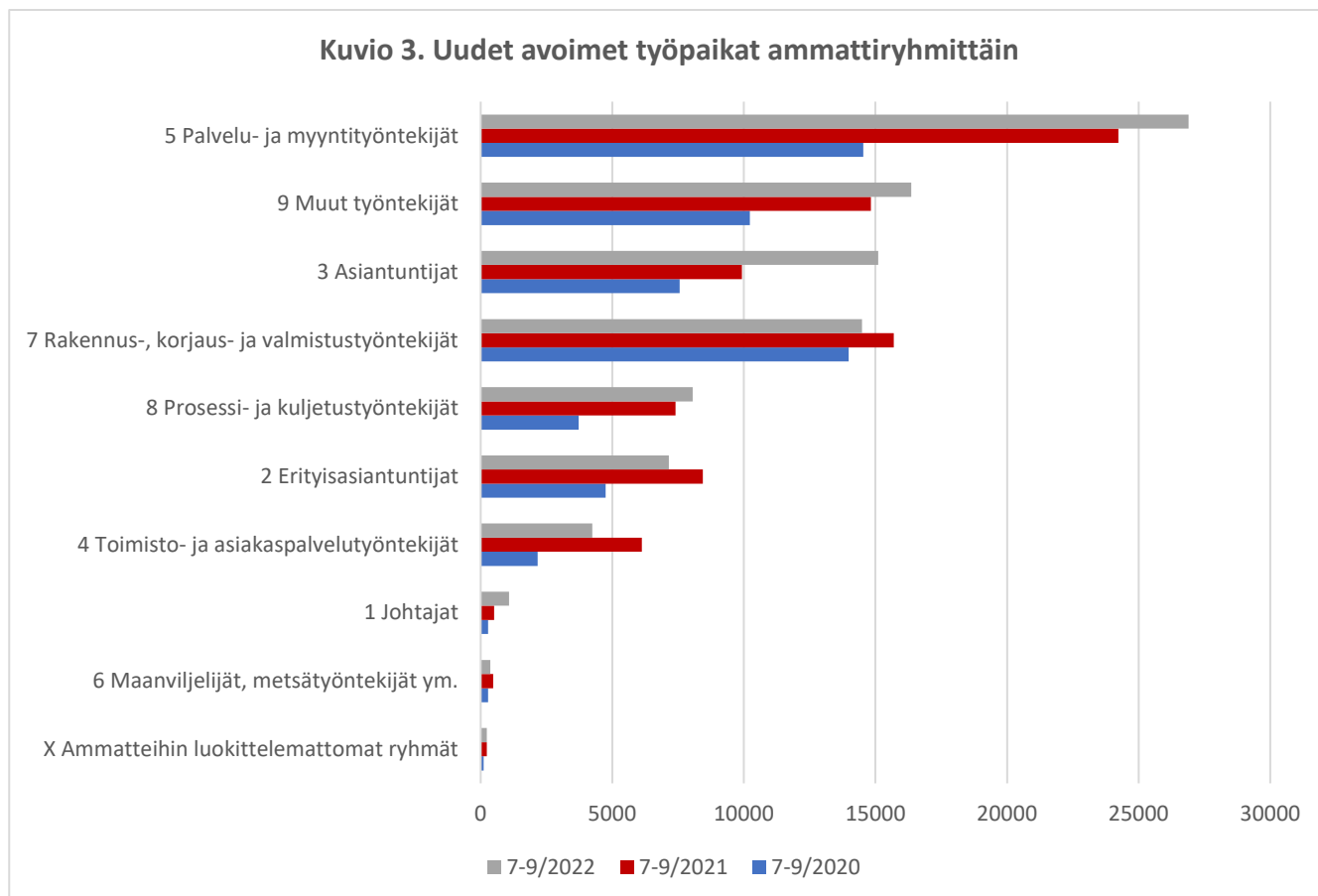
Näemme, että melko lailla vuosi sitten korkealle tasolle noussut yli 12 kuukautta kestävien työpaikkojen määrä on myös pysynyt suurena jo vuoden ajan. Yli 12 kuukautta kestävien työpaikkojen osuus onkin ollut vuonna 2022 edellisiä vuosia korkeammalla tasolla, kun 60 % kaikista uusista avoimista työpaikoista on ollut vähintään vuoden mittaisia. Syyskuussa 2022 Uudellamaalla aukesi lähes 22 000 uutta työpaikkaa, joiden kesto oli vähintään 12 kuukautta. Tämä vastasi kahta kolmasosaa (66 %) kaikista uusista avoimista työpaikoista.

Tämä tilasto ei vielä ota kantaa työn määräaikaisuuteen tai osa-aikatyöhön. Muutokset määräaikaisissa työsuhteissa eivät koko Suomen tasolla ole Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan olleet merkittäviä viimeisen kolmen vuoden aikana. Kokoaikatyöstä määräaikaisia työsuhteita oli syksyllä 2019 14,6 % ja syksyllä 2022 14,3 % palkansaajista.

Osa-aikatyössä on kuitenkin nähty hieman nousua: Osa-aikatyötä teki syksyllä 2019 15 % palkansaajista, kun vastaava lukema oli vuonna 2022 17 % palkansaajista. Osa-aikatyön vuosia jatkunut tasainen lisääntyminen on oma keskustelunaiheensa eritoten niissä tapauksissa, kun työntekijä haluaisi työskennellä kokoaikaisesti, mutta työtä on tarjolla vain osa-aikaisena. Eritoten korkeampien asumiskustannusten Uudellamaalla tämä voi heikentää halukkuutta työn vastaanottamiseen.

Tarkastellaan seuraavaksi Uudenmaan työvoiman kysyntää ammattiryhmittäin ja ammateittain.

Kuvio 3. Uudet avoimet työpaikat ammattiryhmittäin

Lähde: Työnvälitystilasto (TEM) Avoimet työpaikat tapahtumien mukaan kuukauden aikana

Kuviosta 3 näemme Uudenmaan uudet avoimet työpaikat ammattiryhmittäin kolmen vuoden ajalta, niin että mukaan on laskettu heinä-, elo- ja syyskuun uudet avoimet työpaikat.

Tänä syksynä voimme nähdä työvoiman kysynnässä kaksijakoista kehitystä. Työvoiman kysyntä on vuodessa kasvanut seuraavissa ammattiryhmissä:

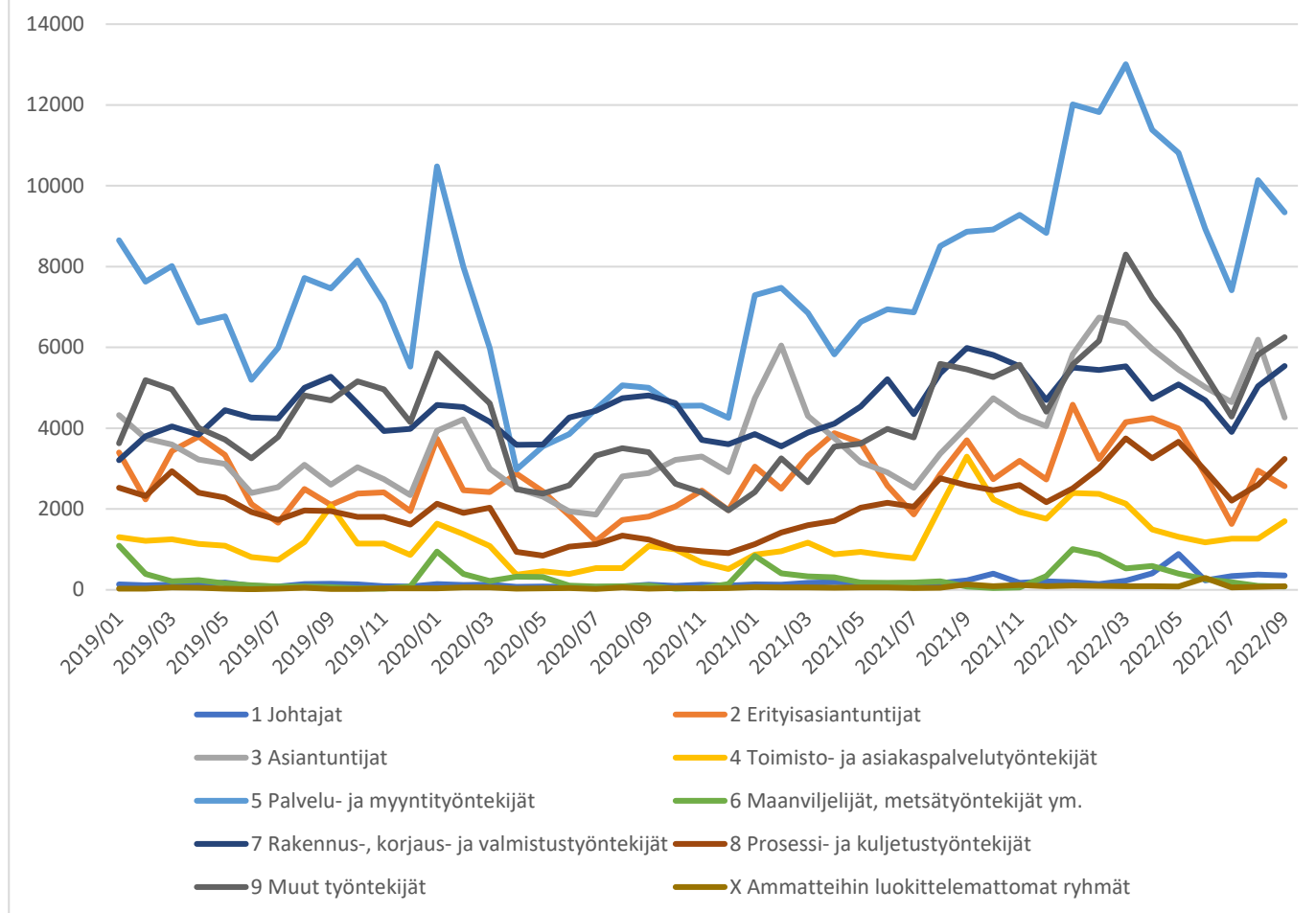
Palvelu- ja myyntityöntekijät (+ 11 %), muut työntekijät (+10 %), asiantuntijat (+ 52 %), prosessi- ja kuljetustyöntekijät (+ 9 %) ja johtajat (+ 113 %). Asiantuntijoissa suuri kasvu on kohdistunut erityisesti liike-elämän ja hallinnon asiantuntijoihin.

Työvoiman kysyntä on vuodessa laskenut puolessa ammattiryhmistä:

Rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijät (-8 %), erityisasiantuntijat (-15 %), toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijät (-31 %), maanviljelijät, metsätyöntekijät ym. (-23 %) sekä ammatteihin luokittelemattomat ryhmät (-3,36 %).

Syksyyn 2020 verrattuna työvoiman kysyntä on kasvanut kaikissa ammattiryhmissä. Pienintä kahden vuoden kasvu on ollut pidempään tasaisella tasolla pysyneissä rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijöissä (+ 4 %). Muissa ammattiryhmissä kysyntä on kasvanut kahdessa vuodessa vähintään 30 %.

Kuvio 4. Uudet avoimet työpaikat ammattiryhmittäin 2019 alkaen

Lähde: Työnvälitystilasto (TEM) Avoimet työpaikat tapahtumien mukaan kuukauden aikana

Kuvio 4 näyttää meille keväällä ja kesällä tapahtuneen laskun kysynnässä useassa eri ammattiryhmässä ja toisaalta elpymisestä kertovan piikin kysynnässä jälleen elokuussa 2022. Tämän suuntaisessa kehityksessä ei sinänsä ole mitään uutta, mutta heitot kuukausien välillä ovat olleet näyttäviä.

Erityisesti kahdessa suurimmassa ammattiryhmässä (palvelu- ja myyntityöntekijät, muut työntekijät) kysyntä laski kevään 2022 ajan, mutta on siis elpynyt ja ollut korkeampaa kuin vuotta aikaisemmin.

Seuraavaksi tarkastelemme kysyntää 15 kysytyimmän ammattinimikkeen näkökulmasta Uudellamaalla. Kuviassa ovat avoinna olleet työpaikat, jälleen kolmen kuukauden (heinä–syyskuu) ajanjaksolta. Kuviosta löytyy myös vertailu vuosiin 2021 ja 2020.

	7–9/2022	Erotus v. 2021	Erotus v. 2020
Lähihoitajat, terveydenhuollon tt ja kodinhjat	11926	1643	5350
Myyjät ja kauppiaat	10886	1416	3947
Rakennustyöntekijät ym.	9932	-186	-790
Myynti- ja ostoagentit	9898	7052	6719
Rahdinkäsittelijät ja varastotyöntekijät ym.	9339	591	4401
Ravintola- ja suurtaloustyöntekijät	6517	2924	5254
Avustavat keittiö- ja ruokatyöntekijät	6086	3122	3917
Avustavat kaivos- ja rakennustyöntekijät	5974	1178	2050
Lastenhoitajat ja koulunkäyntiavustajat	5466	1748	3078
Tarjoilutyöntekijät	4850	2302	4142
Koti-, hotelli- ja toimistosiivoajat ym.	4786	281	1562
Sairaanhoitajat, kätilöt ym.	4734	351	1400
Raskaiden moottoriajoneuvojen kuljettajat	4638	1484	2985
Rakennusten viimeistelytyöntekijät	3535	-1427	-559
Muut myyntityöntekijät	3279	-1084	1038

Lähde: Työnvälitystilasto (TEM) Työnhakijat ja avoimet työpaikat ammattiryhmän mukaan kk:n aikana

Taulukko ei tarjoa suuria yllätyksiä jo entuudestaan Uudenmaan työvoiman kysyntään perehtyneelle tarkkailijalle.

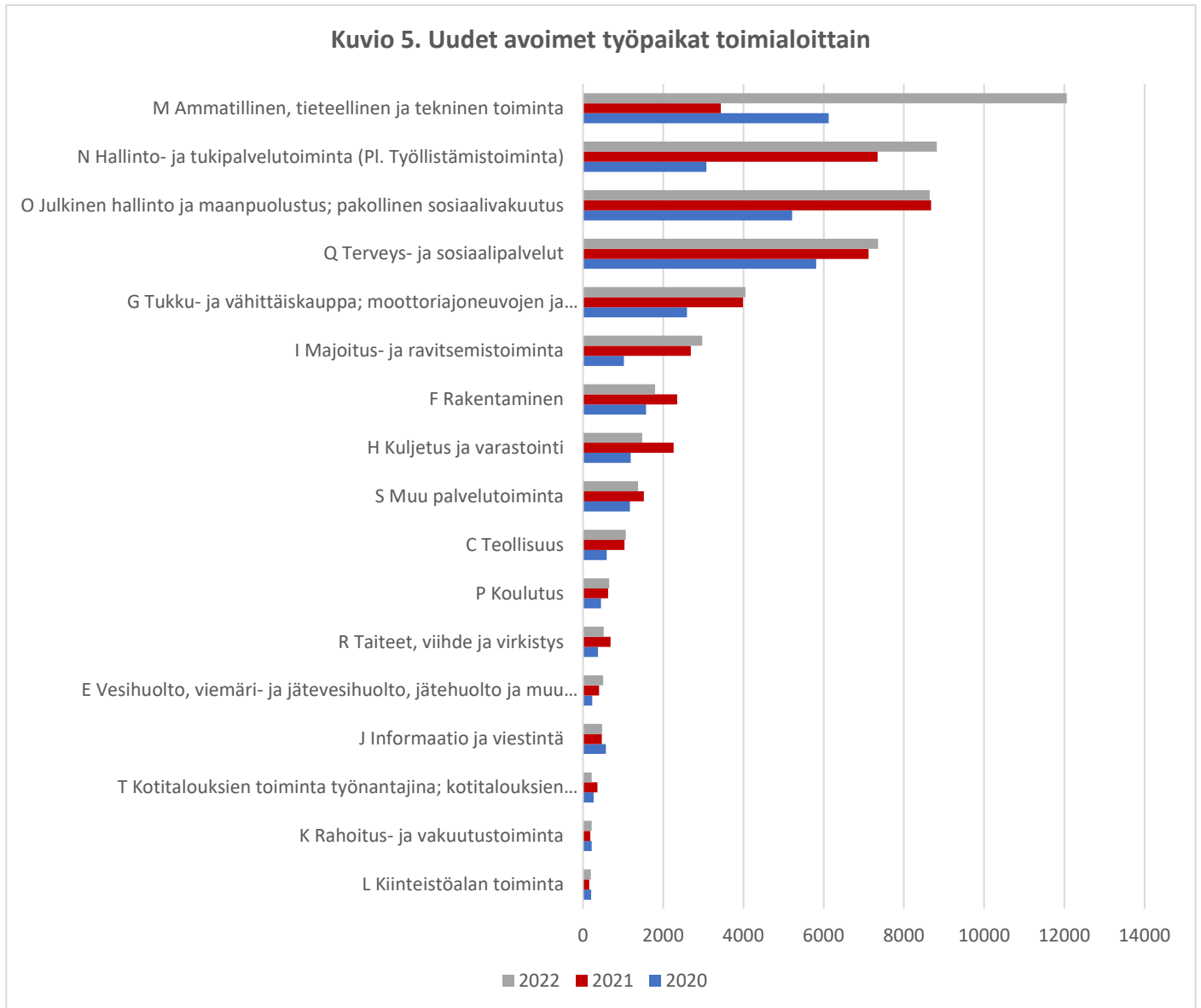
Jo edellisessä tilannekatsauksessamme havaitsimme, että ennen pandemiaa kysynnän kärjessä sijainneet ravintola-alan nimikkeet olivat tehneet paluun omalle tutulle paikalleen. Ravintolatyön kysyntä oli suurta myös syksyllä 2022 ja ravintola- ja suurtaloustyöntekijöitä, avustavia keittiö- ja ruokatyöntekijöitä ja tarjoilutyöntekijöitä tarvitaan Uudellamaalla kipeästi. Kaikissa mainituissa ammattinimikkeissä kysyntä on lähes tuplaantunut (+ 81–105 %) vuodessa ja kysynnän ero syksyyn 2020 on valtava. Ravintola- ja suurtaloustyöntekijöille aukesi yli neljä kertaa enemmän uusia avoimia työpaikkoja kuin syksyllä 2020.

Myyntiin liittyvissä ammattinimikkeissä (myyjät ja kauppiat, myynti- ja ostoagentit, muut myyntityöntekijät) kysyntä on pääsääntöisesti nousussa. Muissa myyntityöntekijöissä on nähtävissä merkittävää kysynnän laskua, mutta vastaavasti myynti- ja ostoagenteissa kasvun suhteellinen suuruus (yli 200 %) kahteen edelliseen vuoteen nähden paitsi paikkaa ”myyntityön kokonaiskysyntää”, myös herättää kysymään mahdollisista muutoksista työpaikkailmoitusten ammattiryhmittelyssä.

Kuviosta 3 näimme, että rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijöiden kysyntä on uusilla avoimilla työpaikoilla mitattuna pysynyt tasaisen korkeana jo useamman vuoden ajan. Ja samalla näimme, että kysynnässä oli tapahtunut pientä laskua vuoteen 2021 verrattuna. Rakentamiseen liittyvät ammattinimikkeet (rakennustyöntekijät ym., rakennusten viimeistelytyöntekijät) ovatkin ainoita, jotka erottuvat top 15 -listastamme kysynnän laskulla kahteen edelliseen vuoteen verrattuna. Rakennustyöntekijöille aukesi 2 % vähemmän uusia avoimia työpaikkoja kuin syksyllä 2021. Rakennusten viimeistelytyöntekijöissä pudotus oli suurempaa ja uusia avoimia työpaikkoja aukesi 29 % vähemmän. Huomionarvoista on se, että avustavissa kaivos- ja rakennustyöntekijöissä kysyntä kuitenkin kasvoi neljänneksellä (25 %) vuoteen 2021 verrattuna.

Korkean kysynnän ”vakioaloista” mukana on odotetusti myös kaksi sosiaali- ja terveysalan ammattinimikettä. Lähihoitajille aukesi jo lähes 12 000 uutta työpaikkaa alkusyksyllä 2022 ja kasvua viime vuoteen oli 16 %. Myös sairaanhoitajille ja kättilöille aukesi 8 % enemmän uusia avoimia työpaikkoja kuin vuonna 2021.

Kuviossa 5 tarkastellaan Uudenmaan työvoiman kysyntää samoilla ajanjaksoilla toimialoittain. Lisätieto: Työvoiman kysynnän osalta pienimmät alat (kaivostoiminta ja louhinta, kansainvälisten organisaatioiden ja toimielinten toiminta, sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto ja jäähdytysliiketoiminta sekä maatalous, metsätalous ja kalatalous) on jätetty selkeyden vuoksi pois kuvioista.

Lähde: Työnvälitystilasto (TEM) Avoimien työpaikkojen tapahtumat toimialan mukaan kuukauden aikana

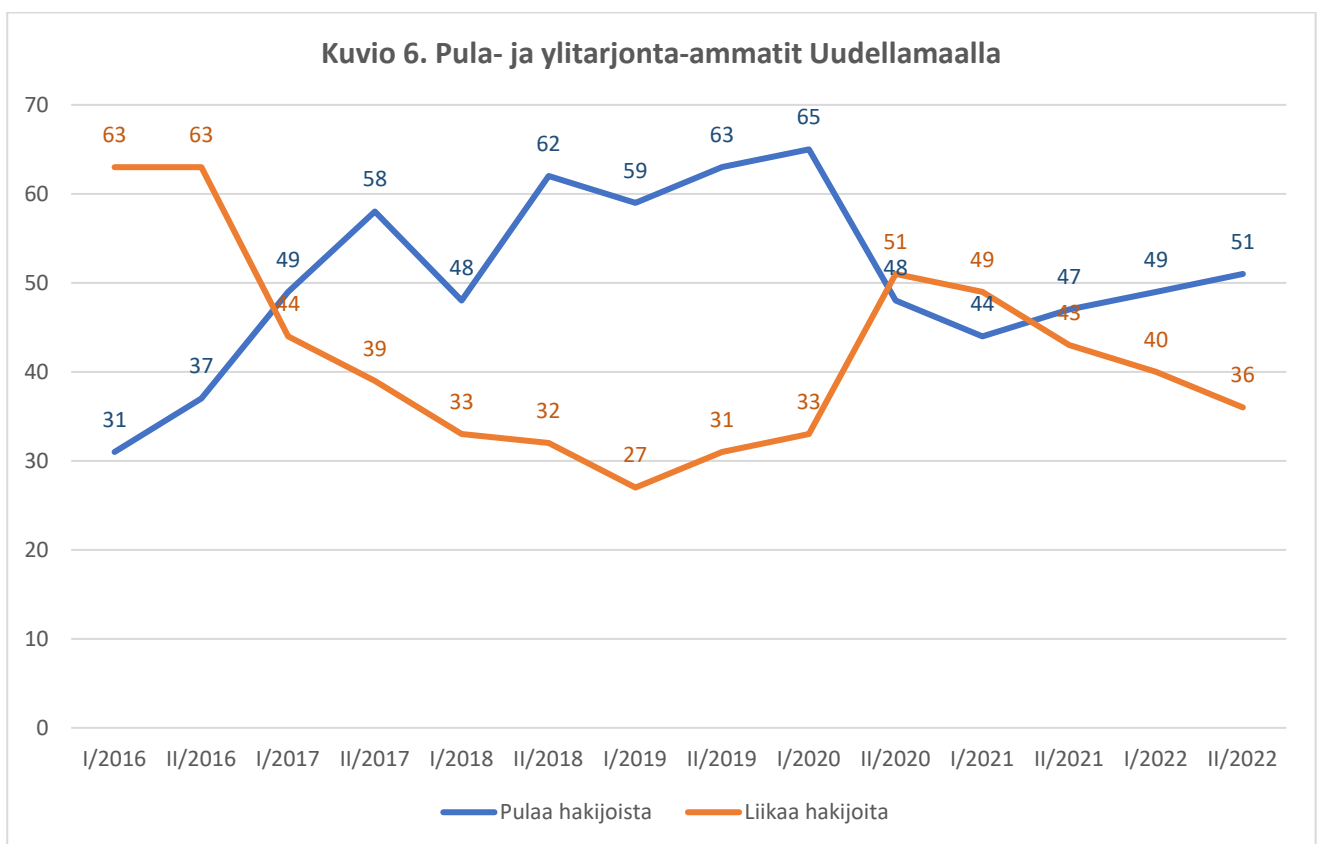
Ei liene yllättävää, että myös toimialoittain tarkasteltuna kysynnän kehitys on ollut kahtiajakoista.

Uusien avoimien työpaikkojen määrä on laskenut julkisessa hallinnossa (vain -0,4 %), rakentamisessa (-23 %), kuljetuksessa ja varastoinnissa (-35 %), muussa palvelutoiminnassa (-9 %), taiteissa, viihteessä ja virkistyksessä (-24 %) sekä kotitalouksien toiminnassa työnantajina (-40 %). Pienimpiä toimialoja lukuun ottamatta kysyntä on kuitenkin suurempaa kuin syksyllä 2020.

Toisilla aloilla on nähty kasvua, mutta kysynnän kasvu on ollut maltillista: Vain kuviomme suurimmalle ja pienimmälle toimialalle avattiin yli vähintään neljännes enemmän työpaikkoja kuin syksyllä 2022. Ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan kovaa nousua selittää se, että pääkonttorien toimintaan ja liiketoimien konsultointiin liittyviä uusia työpaikkoja aukesi heinä-syyskuussa 2022 lähes 7300 kappaletta. Lopuilla toimialoilla uusia avoimia työpaikkoja aukesi siis 1–24 % enemmän kuin syksyllä 2021.

Korona-ajan aiheuttamat hurjat toimialakohtaiset laskut ja niitä seuranneet nousut ovat siis ainakin hetkeksi ohi.

Siirrytään seuraavaksi tarkastelemaan työvoiman kysyntää kaksi kertaa vuodessa tehtävän ammattibarometrin kautta. Ammattibarometri perustuu TE-hallinnon asiantuntijoiden alueellisiin arvioihin, joissa tilanne arvioidaan ammateittain akselilla paljon pulaa hakijoista – pulaa hakijoista – tasapaino – liikaa hakijoita – paljon liikaa hakijoita. Tulokset tarjotaan koko Uudenmaan lisäksi Muun Helsingin seudun, Porvoon seudun, Pääkaupunkiseudun ja Raaseporin tasolla.

Lähde: Ammattibarometri 2016–2022

Syksyllä 2022 Uudellamaalla arvioitiin olevan pulaa tai paljon pulaa hakijoista 51 ammattinimikkeessä. Tämä kattaa vajaan neljänneksen (24 %) arvioiduista nimikkeistä ja on jälleen hiukan enemmän kuin puoli vuotta aikaisemmin. Liikaa tai paljon liikaa hakijoita arvioitiin olevan 36 ammattinimikkeessä, mikä kattaa 17 % arvioiduista nimikkeistä. Kehityssuunta on myös tältä osin selkeä: Nimikkeitä, joiden osalta hakijoita arvioidaan olevan liikaa, on tasaisesti vähemmän kuin muutamilla edellisillä arviointikierröksillä. Työvoiman kysynnän ja tarjonnan arvioitiin olevan tasapainossa 129 ammattinimikkeessä. Nämä arviot koskevat siis koko Uudenmaan tilannetta.

Koko Uudenmaan pula-ammattinimikkeet jakautuvat myös syksyllä 2022 hyvin tutulla tavalla:

ICT
Muut ohjelmisto- ja sovelluskehittäjät
Sovellusohjelmoijat
Sovellussuunnittelijat
Tietoliikenteen ja tietotekniikan insinöörit
Web- ja multimediakehittäjät

SOTE
*Hammaslääkärit
*Kulontutkijat ja puheterapeutit
*Lastenhoitotyöntekijät
*Lastentarhanopettajat
*Lähihoitajat
*Psykologit
*Sairaanhoidtaja ja terveydenhoitaja
*Sosiaalityön erityisasiantuntijat
*Yleislääkärit
*Ylilääkärit ja erikoislääkärit
Bioanalyttikot (terveydenhuolto)
Kodinhoitajat (kotipalvelutoiminta)
Kotiapulaiset ja -siivoajat
Sosiaalialan ohjaajat ja neuvojat ym.
Suuhygienistit
Ylihoitajat ja osastonhoitajat

MYynti
Myyjät
Myyntiedustajat
Puhelin- ja asiakaspalvelukeskusten myyjät

RAKENTAMINEN
Betonirakentajat ja raudoittajat
Eristäjät
Ilmastointi- ja jäähdytyslaiteasentajat
Kattoasentajat ja -korjaajat
Kiinteistöhuollon työntekijät
Kirvesmiehet ja rakennuspuusepät
Lattianpäällystystyöntekijät
Maansiirtokoneiden ym. kuljettajat
Muurarit ym.
Muut rakennustyöntekijät
Putkiasentajat
Rakennusalan avustavat työntekijät
Rakennusalan työnjohtajat
Rakennusinsinööri
Rakennusmaalarit ym.
Rakennussähköasentajat
Rappaajat
Talonrakentajat

MUUT
*Erityisopettajat
*Ravintola- ja suurtaloustyöntekijät
Kassanhoitajat ja lipunmyyjät
Kuorma-auton ja erikoisajoneuvojen kuljettajat
Postinkantajat ja -lajittelijat
Sähkö- ja automaatioinsinööri
Tarjoilijat
Työnvälittäjät
Vartijat

Lähde: Ammattibarometri II/2022 * ammattinimikkeen edessä = Paljon pulaa hakijoista

Kuten näemme, erityisen suurta pulaa on sote-alan ammattinimikkeissä. Syksyllä esillä olleet sairaanhoitajien irtisanoutumiset ovat yksi hurjimmista indikaattoreista alan haasteista.

Kevään 2022 jälkeen eniten muutoksia on koettu joukossa Muut. Toimisto- ja laitossiivojista ei arvioida enää olevan pulaa, mutta pula-ammatteihin on noussut neljä uutta nimikettä: Kassanhoitajat ja lipunmyyjät, postinkantajat ja -lajittelijat, tarjoilijat ja vartijat.

Mainittujen ammattien lisäksi pulan arvioidaan pahentuneen erityisopettajissa, lastenhoitotyöntekijöissä ja psykologeissa. Pulan arvioitiin helpottaneen toimisto- ja laitossiivojien lisäksi maa- ja vesirakentamisen avustavissa työntekijöissä sekä opinto-ohjaajissa ja muissa opetuksen erityisasiantuntijoissa.

Ammattibarometrissa arvioidaan myös rekryointitarpeen mahdollisia muutoksia seuraavan puolen vuoden aikana, akselilla vähenee nopeasti – vähenee – pysyy ennallaan – kasvaa – kasvaa nopeasti. Tietynlaisesta pula-ammattien pysyvyydestä kertoo se, että vain 18 koko

Uudenmaan tasolla pula-ammattiksi arvioidusta 51 ammatista on sellaisia, joissa rekrytointitarve kasvaa seuraavan puolen vuoden aikana edes jollain Uudenmaan alueella.

Yhdessäkään pula-ammattissa rekrytointitarve ei kasva kaikilla neljällä alueella. Toisin sanoen seuraavalle puolelle vuodelle arvioitu pula osaajista ei suuressa kuvassa johdu hetken rekrytointibuumista. Tässä yhteydessä on toisaalta tarpeen muistuttaa siitä, että työvoiman kysynnän nykyinen taso yhä on merkittävän korkea.

Pula-ammattien osalta kaikissa paitsi kolmessa tapauksessa kysynnän arvioitiin pysyvän vähintään nykyisellä tasolla. Pula-ammateista kattoasentajien ja -korjaajien, rappaajien sekä rakennusmaalareiden kysynnän arvioitiin laskevan muulla Helsingin seudulla.

Alla näemme ammatit, joita ei arvioitu koko Uudenmaan tasolla pula-ammateiksi, mutta joista arvioidaan olevan pulaa yhdellä tai useammalla alueella: (Lähde: Ammattibarometri II/2022)

Yleisesti tasapainossa, mutta pulaa jossakin:	Missä pulaa:
Konehiojat, kiillottajat ja teroittajat	Muu Helsingin seutu
Kääntäjät, tulkit ja muut kielitieteilijät	Muu Helsingin seutu
Laskentatoimen erityisasiant. ja tilintarkastajat	Muu Helsingin seutu
Muut sähköasentajat	Muu Helsingin seutu
Muut terveydenhuoltoalan työntekijät	Muu Helsingin seutu
Ohutlevysepäät	Muu Helsingin seutu
Opinto-ohjaajat ja muut opetuksen erityisasiant.	Muu Helsingin seutu
Pesulatyöntekijät	Muu Helsingin seutu
Käsin pakkaajat	Muu Hki seutu, Porvoo
Toimisto- ja laitossiivoojat ym.	Muu Hki seutu, Porvoo
Koneenasettajat ja koneistajat	Muu Hki seutu, Porvoo, Raasepori
Peruskoulun alaluokkien opettajat	Muu Hki seutu, Porvoo, Raasepori
Hitsaajat ja kaasuleikkaajat	Muu Hki seutu, Raasepori
Lukion ja peruskoulun yläluokkien opettajat	Muu Hki seutu, Raasepori
Huoltamotyöntekijät	Porvoo
Kemistit	Porvoo
Konetekniikan asiantuntijat	Porvoo
Muut luokittelemattomat terveydenhuollon asiant.	Porvoo
Muut tekniikan erityisasiantuntijat	Porvoo
Pikaruokatyöntekijät	Porvoo
Puunjalost. ja kemian prosessitekn. erityisasiant.	Porvoo
Röntgenhoitaja	Porvoo
Sähkö- ja elektroniikkalaitteiden kokoonpanijat	Porvoo
Konepaja- ja metallituotteiden kokoonpanijat	Porvoo, Raasepori
Avustavat keittiötyöntekijät	Raasepori
Farmaseutit	Raasepori
Kahvila- ja baarimyyjät	Raasepori
Keittiöpäälliköt	Raasepori
Kioski- ja torimyyjät	Raasepori
Metalliteollisuuden prosessityöntekijät	Raasepori
Sairaankuljetuksen ensihoitajat	Raasepori

Yllä oleva lista muistuttaa meitä siitä, että Uudellemaalle mahtuu myös teollisuutta ja teollisuuden osaajista on monella alueella pulaa. Porvoon seudun kemianteollisuuden osaajien pula näkyy ammattinimikkeiden kautta selvästi.

Lisäksi Uudeltamaalta löytyy yksittäisiä ammattinimikkeitä, joissa arvioidaan olevan pulaa tietyillä alueilla ja ylitarjontaa toisilla alueilla:

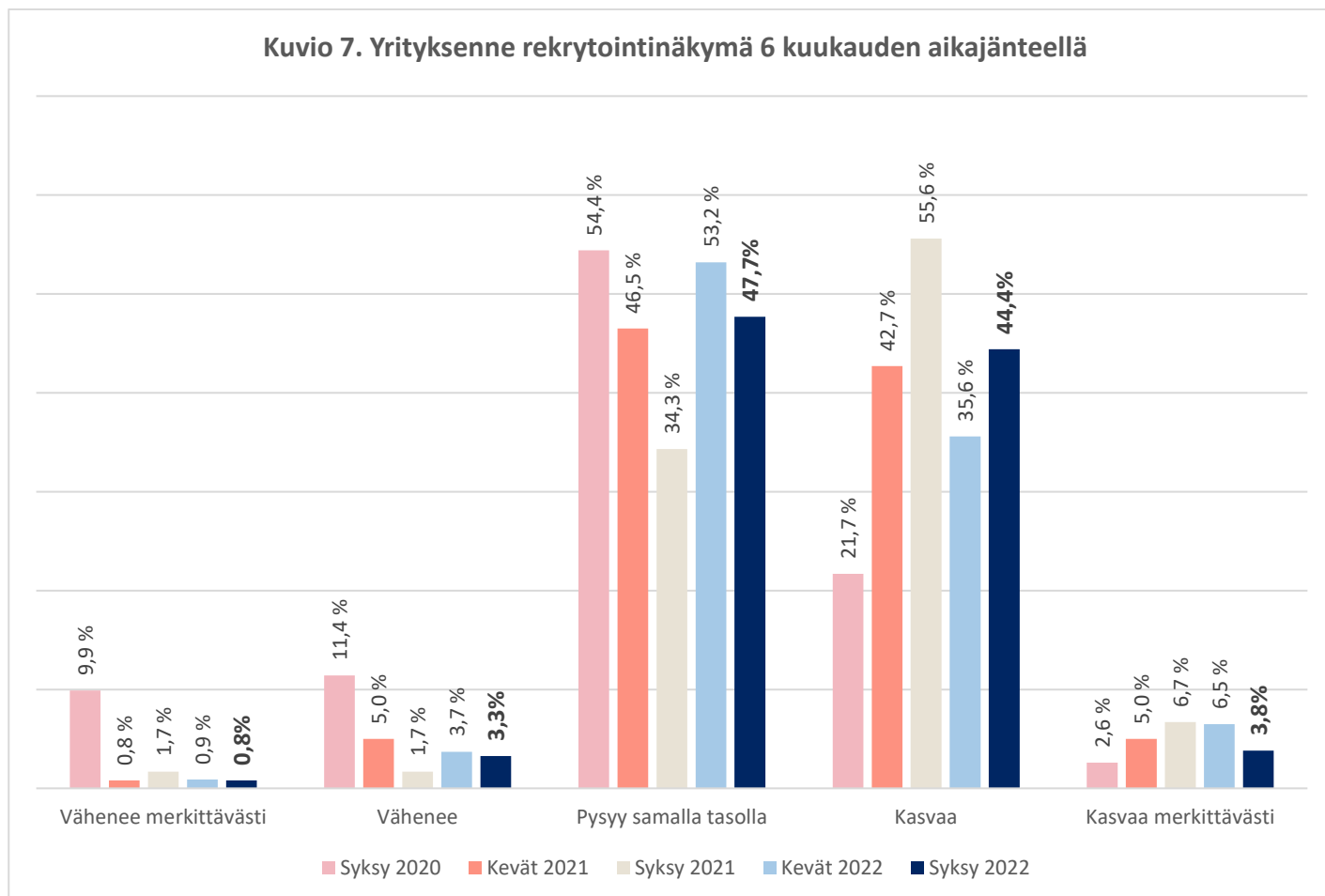
Ylitarjontaa jossain, pulaa jossain:	Missä pula	Missä ylitarjonta
Konetekniikan erityisasiantuntijat	Porvoo	Raasepori
Teollisuuden työnjohtajat	Raasepori	Porvoo
Kiinteistönvälittäjät ja isännöitsijät	Muu Helsingin seutu	Porvoo
Moottoriajoneuvojen asentajat ja korjaajat	Muu Helsingin seutu	Porvoo
Maatalous-, teollisuuskoneasentajat ja -korjaajat	Muu Helsingin seutu	Porvoo
Henkilö-, taksi- ja pakettiautokuljettajat	Raasepori	Porvoo
Rahdinkäsittelijät, varastotyöntekijät ym.	Muu Helsingin seutu	Porvoo

Lähde: Ammattibarometri II/2022

Yritysten näkymiä työvoiman kysynnästä syksyllä 2022

Edellisten sivujen lukemat osoittavat meille sen, että työvoiman kokonaiskysyntä on säilynyt korkealla tasolla, mutta suurin kysynnän kasvu on tahtunut. Toisilla aloilla ja toisissa ammattinimikkeissä kysyntä on jo kääntynyt laskuun ja lopuissa kysynnän kasvu on syksyyn 2021 verrattuna ollut maltillista.

Mutta miltä kesän ja syksyn kehitys on näyttänyt yrityskyselyissä? Helsingin seudun kauppakamarin jäsenyritykset avasivat rekrytointi- ja osaajatarvenäkymiään syyskuun 2022 kyselyssä.

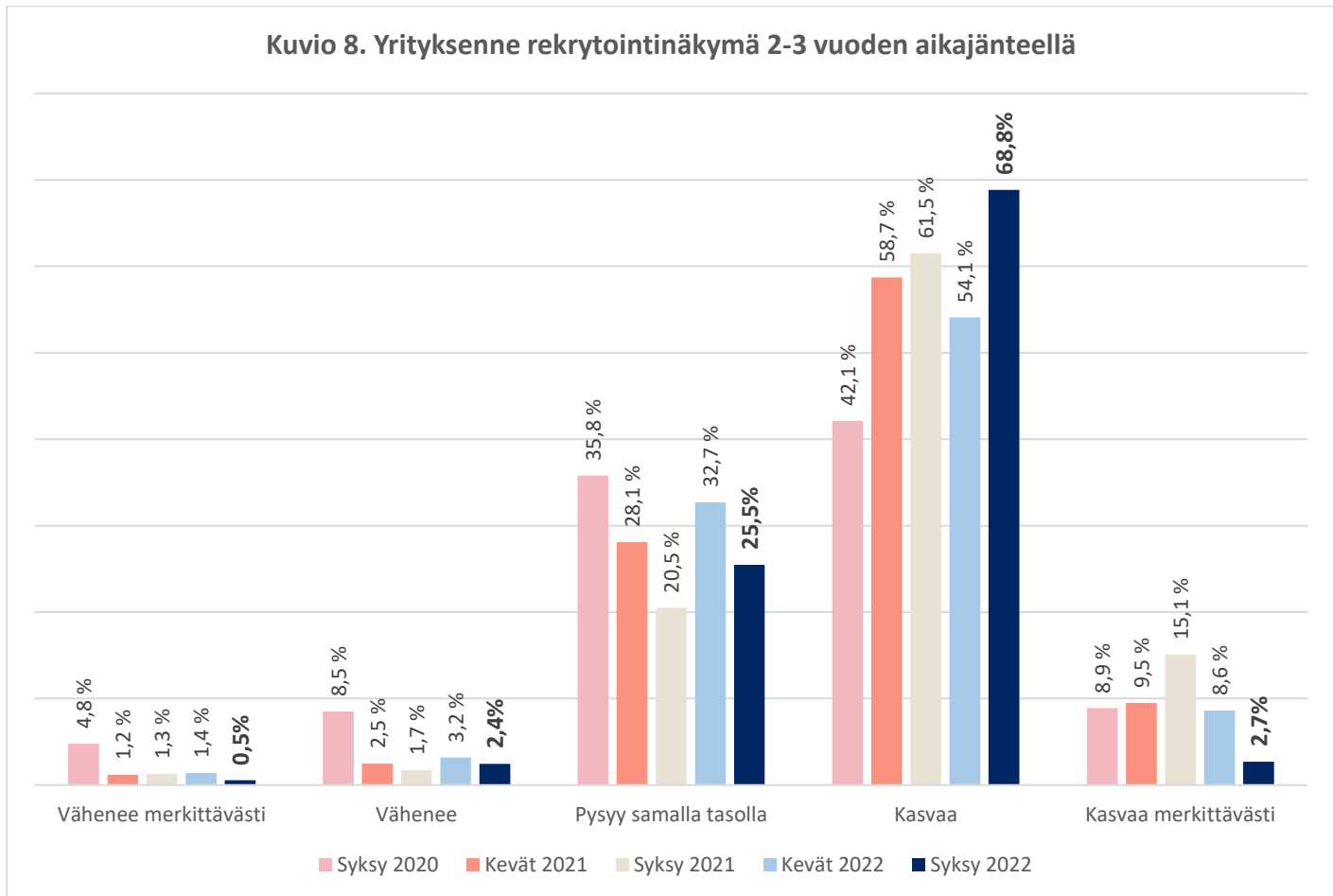

Lähde: Kauppakamarien jäsenkyselyt, syksy 2020 – syyskuu 2022, Helsingin seudun kauppakamarin jäsenet

Vain 4 % vastaajista raportoi, että yrityksen rekrytointinäkömä vähenee seuraavan puolen vuoden aikana. Noin joka toisella vastaajalla (48 %) rekrytointinäkömät pysyvät samalla tasolla ja loput 48 % vastaajista kertoivat rekrytointinäkömien kasvavan tai kasvavan merkittävästi seuraavan kuuden kuukauden aikana. Kuten kuviosta 7 näemme, tämä on itse asiassa suurempi osuus vastaajista kuin keväällä 2022, jolloin Venäjän julma hyökkäyssota oli vasta käynnistynyt. Merkittävästi rekrytointinäkömien kasvua raportoivia vastaajia oli kuitenkin vähemmän kuin syksyllä 2021 tai keväällä 2022, joten vaikea taloustilanne on nähtävissä tämän joukon pienenemisenä.

Huomionarvoista on kuitenkin se, ettei tilanne näytä rekrytointinäkömien näkökulmasta alkuunkaan samalta kuin syksyllä 2020, jolloin rekrytointitarpeen vähenemisestä raportoitiin merkittävästi useammassa yrityksessä.

Kauppakamarin jäsenyrityksiltä tiedusteltiin jälleen rekrytointinäkymiä myös 2–3 vuoden aikajänteellä.

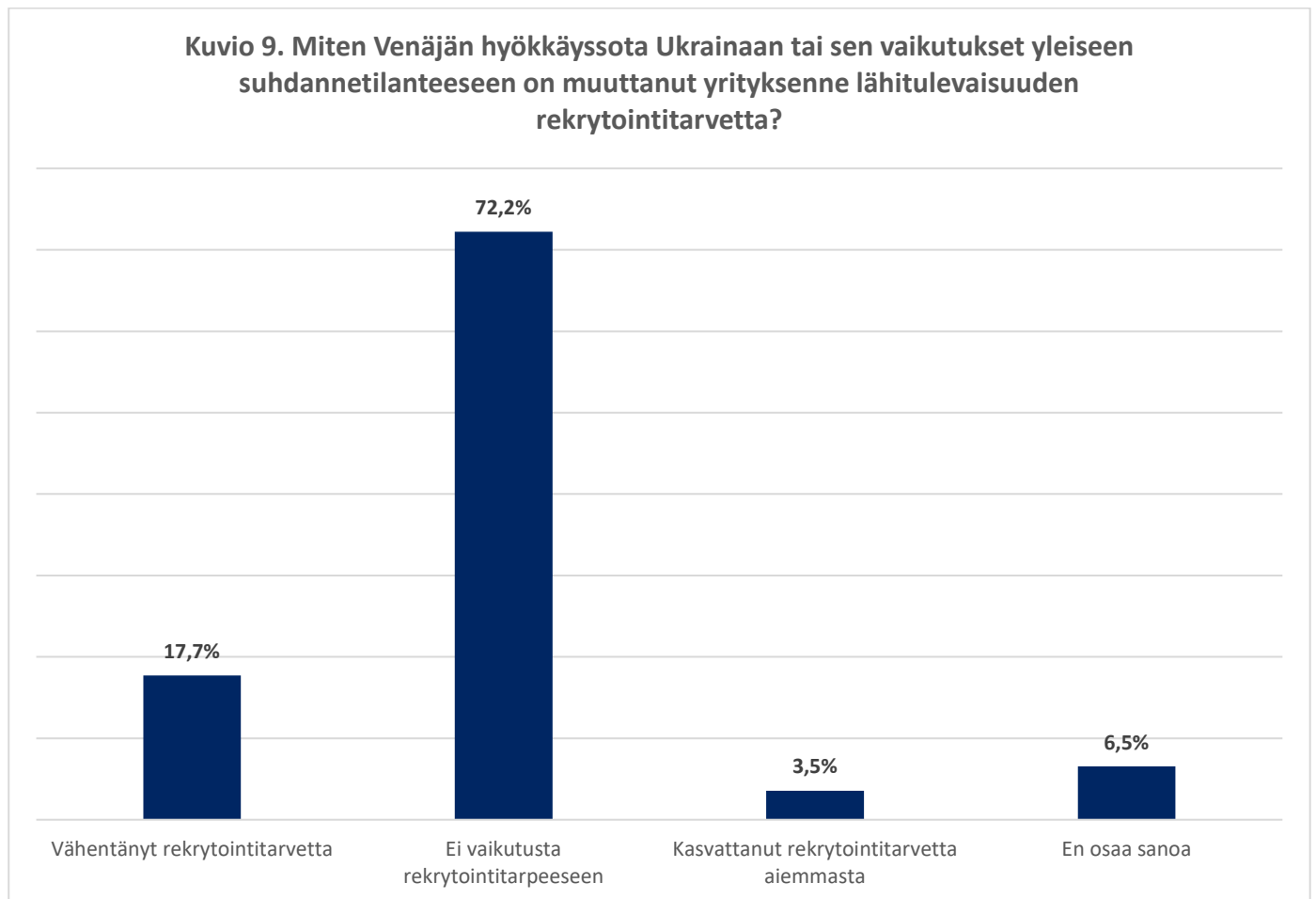
Lähde: Kauppakamarien jäsenkyselyt, syksy 2020 – syyskuu 2022, Helsingin seudun kauppakamarin jäsenet

Näemme, että 2–3 vuoden aikajänteellä rekrytointinäkymien kehityksessä on paljon yhtymäkohtia kuvioon 7: Syksyllä 2022 rekrytointinäkymät ovat tälläkin ajanjaksolla vahvemmat kuin keväällä 2022. Alle 3 % vastaajista arvioi rekrytointinäkymien heikentyvän seuraavan 2–3 vuoden aikana, reilu neljännes vastaajista uskoo rekrytointinäkymien pysyvän samalla tasolla.

Peräti 72 % vastaajista ilmoittaa yrityksen rekrytointinäkymän kasvavan tai kasvavan merkittävästi seuraavan 2–3 aikana, kun keväällä 2022 vastaava luku oli 63 %. Kuitenkin se joukko, jolla rekrytointinäkymissä on odotettavissa merkittävää kasvua, on laskenut selvästi aiempaa alemmalle tasolle.

Kuvioista 6 ja 7 voimme siis nähdä tiettyä tukea uusia avoimia työpaikkoja koskevalle kehitykselle. Helsingin seudun yritysten rekrytointinäkymät lähtivät hurjaan kasvuun syksyllä 2021 ja ovat sen jälkeen tasaantuneet, mutta jääneet yhä korkealle tasolle.

Kuviosta 9 näemme, että Venäjän hyökkäyssota on hiukan heikentänyt Helsingin seudun yritysten rekryointinäkymiä, muttei ole koskettanut ainakaan toistaiseksi suurinta osaa yrityksistä.

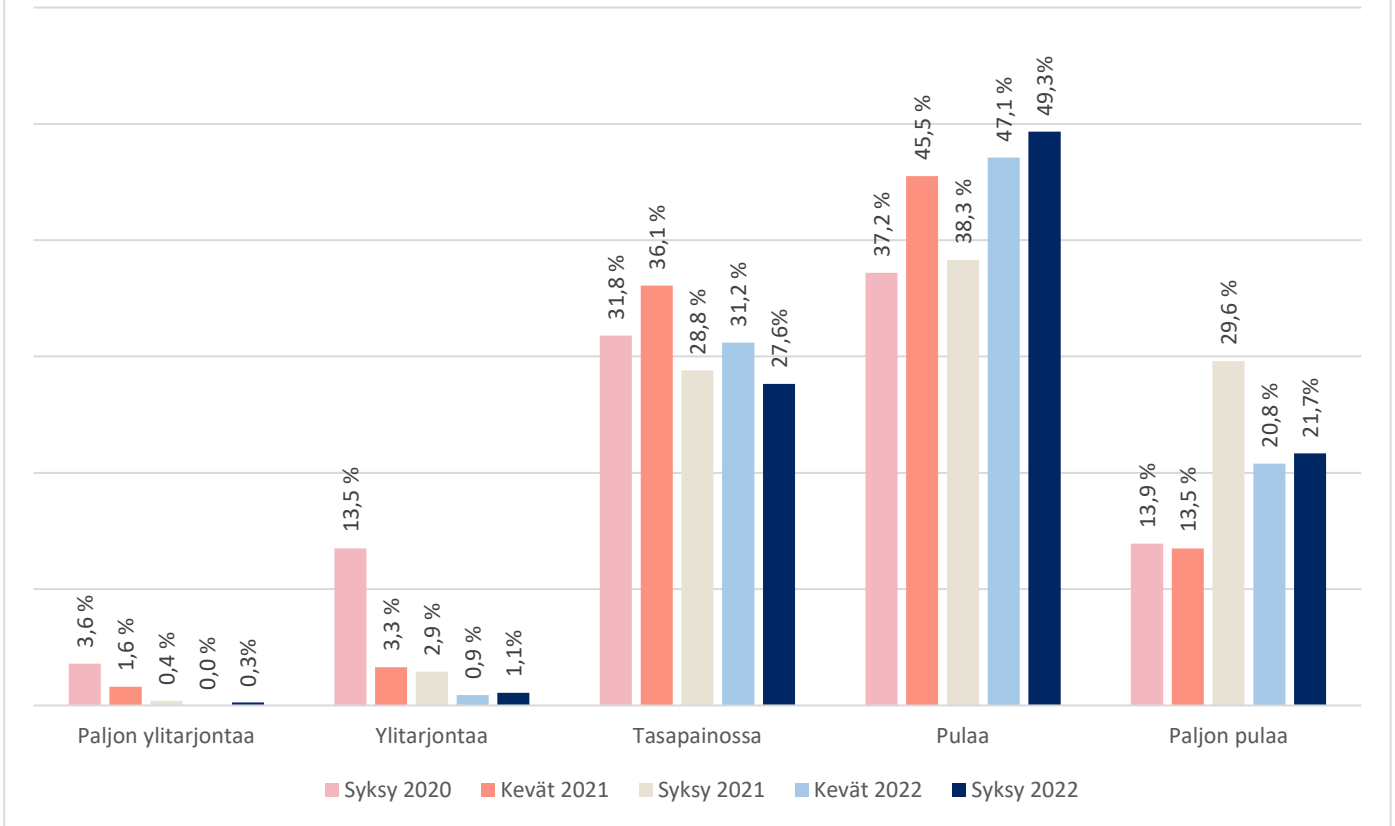
Lähde: Kauppakamarien jäsenkysely syyskuu 2022, Helsingin seudun kauppakamarin jäsenet

Selvä enemmistö (72 %) vastaajista kertoo, etteivät hyökkäyssota ja sen vaikutukset yleiset suhdannetilanteeseen ole vaikuttaneet yrityksen rekryointitarpeeseen. Vajaassa viidennessä (18 %) yrityksistä lähitulevaisuuden rekryointitarve on vähentynyt hyökkäyssodan vaikutusten myötä.

Suorat henkilöstövaikutukset olivat vielä selvästi vähäisempiä kuin vaikutukset rekryointinäkymiin: 90 % Helsingin seudun yrityksistä oli selvinnyt hyökkäyssodasta ja sen seurauksista ilman henkilöstövaikutuksia. 4 % vastaajista oli joutunut lomauttamaan ja 2 % irtisanomaan henkilökuntaan hyökkäyssodan seurauksena.

Helsingin seudun yritysten näkymät eivät siis lupaa äkillistä laskua rekryointinäkymien osalta, eivätkä siten tarjoa syytä olettaa, että pula osaajista olisi katoamassa laskevan kysynnän myötä itsestään.

Kuvio 10. Onko yrityksenne tarvitsemaa osaavaa työvoimaa saatavilla tällä hetkellä?

Lähde: Kauppakamarien jäsenkyselyt, syksy 2020 – syyskuu 2022, Helsingin seudun kauppakamarin jäsenet

Suoraan osaajapulaan pureutuva kysymys vahvistaa syyn huoleen. 71 % vastaajista kertoi, että yrityksen tarvitsemasta osaavasta työvoimasta on pulaa tai paljon pulaa syyskuussa 2022. Erot ovat pieniä, mutta tilanne on jopa heikentynyt hiukan keväeseen nähden, jolloin pulaa tai paljon pulaa raportoi 68 % vastaajista. Kuten kuviosta 10 näemme, ei osaajista ole käytännössä ollut ylitarjontaa Helsingin seudulla syksyn 2020 jälkeen.

21 % prosenttia Helsingin seudun kauppakamarin jäsenkyselyn vastaajista ilmoitti, että työvoiman saatavuus ei rajoita yrityksen kasvua, vajaalla neljänneksellä (22 %) työvoiman saatavuus rajoittaa yrityksen kasvua vähän ja 48 % vastaajista kertoi työvoiman saatavuuden rajoittavan yrityksen kasvua jonkin verran tai paljon.

Aiemmista tilannekatsauksista muistamme, että pula osaavasta työvoimasta oli vuoden 2020 ”koronakuopan” jälkeen noussut suurimmaksi Uudenmaan yritysten kasvun esteeksi myös muissa kyselyissä. Mutta miltä näyttää tilanne syksyllä 2022, kun talous sakkaa ja esimerkiksi kuluttajien ostovoima on ottanut kovia kolhuja?

Elinkeinoelämän suhdannebarometri kertoo suhdannetilanteen ja -näkyvien heikentymisestä Uudellamaalla: Lokakuussa 2022 yritykset arvioivat suhdannetilanteen hieman normaalia vaimeammaksi, kun saldoluvuksi muodostui -12¹. Lähikuukausien suhdanne näkymät ovat nekin laskeneet yhä kevään jälkeen ja ovat vaisut (saldoluku -34), jos eivät vielä selvästikään niin heikot kuin koronakuopan pohjalla vuonna 2020. Vain 6 % vastaajista odotti suhdanteiden parantuvan, heikkenemistä odotti siis peräti 40 % vastaajista.

Uudenmaan suhdannenäkymät ovat kuitenkin koko Suomen keskiarvoa positiivisemmat. Tuotannon tai myynnin arvioidaan yhä lisääntyvän seuraavien kolmen kuukauden aikana, joskin vain hiukan.

Myös yritysten henkilöstökehitys on säilynyt Uudellamaalla plussan puolella. Suuremmalla osalla vastaajista henkilöstömäärä on kasvanut kuin laskenut viimeisen kolmen kuukauden aikana (saldoluku: 9). Selvästi suurin osa (69 %) yrityksistä odottaa henkilöstön määrän pysyvän nykyisellä tasolla seuraavan kolmen kuukauden ajan. Lopuista vastaajista niukasti suurempi osuus (16 %) odottaa henkilökunnan määrän kasvua, jolloin seuraavan kolmen kuukauden henkilökunnan määrän saldoluvuksi tulee 1.

Jos suhdannebarometrissä toistuu kauppakamarikyselystä tuttu rekrytointinäkyvien ”maltillinen tasoittuminen”, niin valitettavasti saamme myös muistutusta osaavan työvoiman saatavuuteen liittyvistä haasteista. Vaikea taloustilanne on heikentänyt kysyntää yhä useammalla Uudenmaan vastaajalla, mutta tästä huolimatta ammattityövoiman puute säilyi yleisimpänä kasvun esteenä vastaajayrityksissä. On toki ymmärrettävää ja tärkeä muistaakin, että mahdolliset muut ongelmat eivät poista suurta tarvetta osaavalle työvoimalle. Yli kolmannes (33 %) yrityksistä kertoi ammattityövoiman puutteen olevan tuotannon kasvun esteenä, eli osuus on säilynyt jotakuinkin samoissa lukemissa siitä lähtien, kun koronan aiheuttamasta kysyntäshokista oli selvitty.

Syksyn pk-yritysbarometrissä on nähtävissä myös suhdannenäkymien laskua kaikkialla Suomessa. Pääkaupunkiseudun pk-yritysten suhdannenäkymät ovat muuta maata paremmalla tasolla ja erityisesti Espoossa näkymät ovat selvästi paremmalla tolalla (saldoluku: 7, koko maassa -5). Muun Uudenmaan pk-yrityksillä suhdannenäkymät olivat valitettavasti huonommalla tasolla saldoluvun ollessa -8.

Sama suunta toistuu henkilöstönäkymissä, jotka kuitenkin ovat positiivisen puolella kaikkialla: Espoossa ja Kauniaisissa saldoluku on vaikeasta tilanteesta huolimatta 20, Helsingissä ja Vantaalla 13 ja muualla Uudellamaalla 5. Henkilöstönäkymät ovat laskusta huolimatta myös pk-yritysbarometrissä syvintä koronakuoppaa korkeammalla tasolla ja pääkaupunkiseudun pk-yritykset uskovat muuta Suomea enemmän henkilöstömäärän kasvuun.

Pk-yritysbarometrissä työvoiman saatavuus oli selvästi suurin haaste pääkaupunkiseudun (Helsinkiä lukuun ottamatta) pk-yrityksille ja oli kehittämisen esteenä reilulla neljänneksellä (26 %) vastaajista. Tämän alueen pk-yritykset erosivat muusta Uudestamaasta ja koko maasta siinä, että työvoiman saatavuus oli suurin kasvun este. Muualla yleinen suhdanne oli, usein selkeällä erolla, yleisin kehittämisen este. Helsingin pk-yrityksistä 16 % ja muun Uudenmaan pk-yrityksistä 17 % ilmoittivat työvoiman saatavuusongelmien estävän yrityksen kehittämistä.

¹ Saldoluku on positiivista kehitystä kuvanneiden vastaajien osuus vähennettynä negatiivista kehitystä kuvanneiden osuudella. Jos esimerkiksi 30 % vastaajista arvioi henkilöstömäärän kasvavan, 50 % pysyvän ennallaan ja 20 % vähentyvän, on henkilöstömäärää koskeva saldoluku 30-20 eli +10.

Suhdannebarometristä ja muista lähteistä voidaan tarkastella näkymiä myös toimialoittain. Päätoimialoista **teollisuudessa** suhdannetilanne oli syyskuussa 2022 koko Suomen tasolla normaalilukemissa (saldoluku: -1). Samalla tulevaisuutta kuvaavat suhdannenäkymät olivat ymmärrettävästi kääntyneet laskuun ja saldoluku oli jo synkästi negatiivisen puolella (-37). Puute kapasiteetista tai materiaalista koskettaa pienempää joukkoa kuin edelliskierroksilla, mutta on yhä yleisin tuotannon kasvun este, josta raportoi 31 % vastaajista. Valitettavasti kysynnän suhteen on nähty päinvastaista kehitystä ja riittämätön kysyntä on kasvun esteenä jo reilulla neljänneksellä (28 %) vastaajista. Myös pula ammattityövoimasta vaivaa yhä merkittävää osaa teollisuusyrityksiä (24 % vastaajista), lukema on noussut muutamalla prosenttiyksiköllä alkuvuodesta ja kevästä. Henkilökunnan määrän odotetaan teollisuuden saralla yhä hiukan kasvavan seuraavan 3 kuukauden aikana, mutta kasvuodotukset ovat laskeneet selvästi vuoden 2021 huippulukemista.

Kemianteollisuuden osalta suhdannetilanne on laskusta huolimatta vieläkin normaalia suotuisammalla tasolla (saldoluku: 3). Suhdannenäkymät ovat myös laskeneet negatiivisen puolelle (-22), mutta ovat siis hiukan koko teollisuuden kenttää korkeammalla. Kysyntätilanne on heikentynyt myös kemianteollisuudessa ja riittämätön kysyntä oli alan yleisin tuotannon / myynnin kasvun este (31 % vastaajista). Ammattityövoiman puute tuli valitettavan lähellä kintereillä, koskettaen 27 % vastaajista. Puute materiaaleista oli helpottanut jonkun verran, mutta puute osaavasta työvoimasta oli kasvanut. Henkilökunnan määrän suhteen odotukset olivat niukasti miinuksella (saldoluku: -2)

Teknolוגiateollisuudessa suhdannetilanne on tänä vuonna nähdystä laskusta huolimatta pysynyt hiukan normaalia korkeammalla tasolla (saldoluku: 6), mutta suhdannenäkymissä lasku on ollut selvempää ja saldoluku on selvästi heikompi (-32). Puute kapasiteetista tai materiaalista on suurimpana kasvun esteenä koskettaen lähes joka toista (46 %) vastaajista, mutta tilanne on tällä saralla hiukan helpottunut. Riittämättömän kysynnän nimesi kasvun esteeksi 19 % teknolוגiateollisuuden yrityksistä. Lukema on pienempi kuin teollisuudessa yleisesti, mutta kasvanut vuoden aikana. Yli neljännes (27 %) teknolוגiateollisuuden vastaajista ilmoitti suhdannebarometrissä ammattityövoiman puutteen olevan kasvun esteenä syyskuussa 2022. Tilanne on parantunut vain hiukan loppuvuodesta 2021, jolloin ammattityövoiman puutteesta kärsi 32 % vastaajista. Henkilökunnan määrän arvellaan kasvavan niukasti seuraavan 3 kuukauden aikana (saldoluku: 1).

Teknolוגiateollisuuden talousnäkymät 4/2022 (marraskuu 2022) tukevat osaltaan suhdannebarometrin näkymiä. Teknolוגiateollisuuden henkilöstömäärä oli syyskuun lopussa 0,3 % suurempi kuin kesäkuun lopussa. Uuden henkilöstön rekrytointitahti oli tasoittunut suurimman nousun jäljiltä, toisaalta lomautusjärjestelyjen piirissä oli alle prosentti henkilökunnasta.

Kuten aiemmista graafeista ja taulukoista muistamme, on työvoiman kysyntä **rakentamisen** saralla laskenut hiukan, mutta pysynyt kuitenkin suhteellisen korkealla tasolla.

Rakennusalan ammattinimikkeistä iso osa lasketaan yhä pula-ammateiksi Uudellamaalla. Elinkeinoelämän suhdannebarometrissä rakentamisen suhdannetilannearviot ovat heikot (saldoluku: -34) syksyllä 2022 ja suhdannenäkymät ovat heikentyneet selvästi (saldoluku: -61).

Rakennusteollisuus arvioi syksyn suhdannekatsauksessaan (lokakuu 2022), että rakentaminen vähenee 2 % vuonna 2023 uudistalo- ja infrarakentamisen laskiessa. Korjausrakentaminen on ainoa rakentamisen ala, jonka ennakoidaan kasvavan myös ensi vuonna.

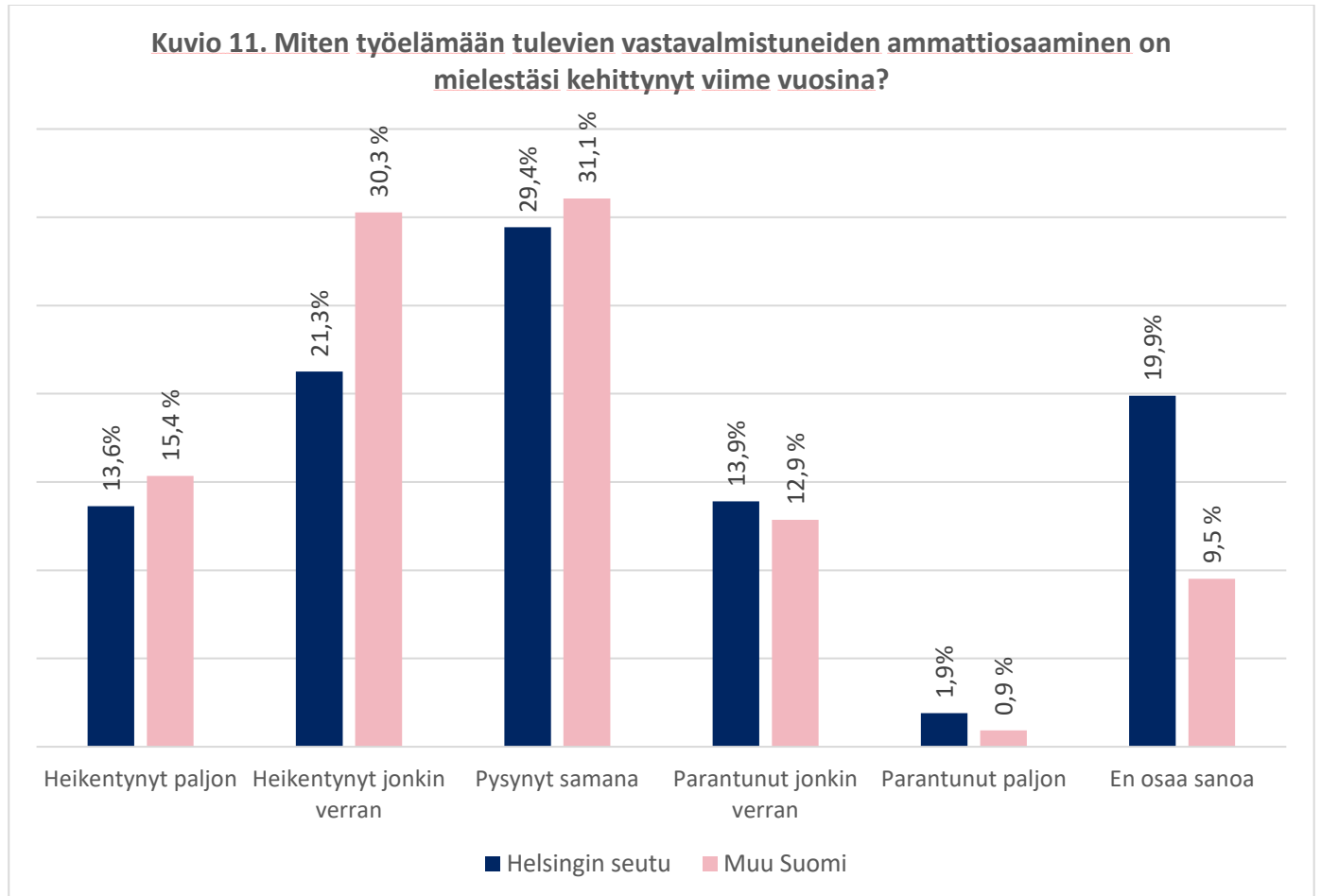
Rakennusallalla ammattityövoiman puute on ollut jo pitkään yleisin kasvun este, mutta syksyllä 2022 vauhdilla yleistynyt riittämätön kysyntä on saavuttanut tämän vähemmän tavoitellun ykkössijan. Lähes joka toinen (48 %) yrityksistä nimeää riittämättömän kysynnän kasvun esteeksi. Ammattityövoimasta ei ole pulaa aivan samoissa määrin kuin loppuvuodesta 2021 ja alkuvuodesta 2022, mutta yhä kolmannes (33 %) rakennusalan vastaajista ilmoitti ammattityövoiman puutteen kasvun esteeksi. Henkilökuntaodotukset ovat laskeneet tämän vuoden aikana negatiivisen puolelle, mutta olivat toisaalta syksyllä pienessä nousussa kesään verrattuna. Syksyllä kausitasoitettu henkilökuntaodotus oli niukasti miinusmerkkinen.

Miltä tilanne näyttää sitten jo aiemmin suuria laskuja ja jonkinlaista nousua kokeneiden **palveluiden** saralla? Palvelualan suhdannetilanne on synkentyynyt syksyn aikana (saldoluku: -8) ja suhdannenäkymät ovat samoissa lukemissa teollisuuden kanssa (saldoluku: -38). Henkilöstöodotukset ovat niukasti positiivisen puolella, mutta käytännössä nollassa. Palvelualan henkilöstökysynnän odotetaan siis pysyvän jotakuinkin nykyisellään. Valitettavasti myös puute ammattityövoimasta on pienestä laskusta huolimatta korkealla tasolla. Vajaa kolmannes (30 %) vastaajista kertoi ammattityövoiman puutteen olevan kasvun esteenä. Kysynnän riittämättömyys koskettaa yhä useampaa yritystä ja on toiseksi suurimpana kasvun esteenä koskettaen pitkälti yhtä suurta osaa (29 %) vastaajista kuin osaavan työvoiman puutekin.

Kuten jo tiedämme, on pandemia kurittanut palveluvaltaista Uuttamaata ja eritoten pääkaupunkiseutua kovasti, mutta toisaalta Uusimaa on myös noussut vastoinkäymisistä. Matkailuala on elpymässä ja kasvu esimerkiksi hotellimajoituksissa on hurjaa vuoteen 2021 ja eritoten vuoteen 2020 verrattuna, vaikka vuoden 2019 lukemiin ei vielä päästäkään. Helsinki-Vantaan matkustajaliikenne tulee kärsimään Venäjän aiheuttamasta hyökkäyssodasta vielä pitkään ja lentokentän etulyöntiasema Aasian liikenteen osalta on jäissä Venäjän asettamien lentokieltojen myötä. Matkailu- ja ravintola-alan työvoimapula näkyy myös syksyn suhdannebarometrissä selvästi: Koko maan tasolla 54 % vastaajista koki ammattityövoiman puutteen esteenä kasvulle. Riittämätöntä kysyntää raportoi 38 % vastaajista, mikä teki siitä toiseksi suurimman kasvun esteen matkailu- ja ravintola-alan yrityksille. Henkilökuntaodotus seuraavalle kolmelle kuukaudelle oli niukasti negatiivisen puolella (saldoluku: -5), joten alan työvoiman kysyntä ei ole romahtamassa, jos ei näkymien mukaan nousemassakaan. Koko maata koskevat luvut antavat varmasti suuntaa myös Uudenmaan tilanteeseen.

Yritysten näkymiä koulutuksesta syksyllä 2022

Rekrytointinäkemien lisäksi kauppakamarien jäsenyrityksiltä tiedusteltiin syyskuussa 2022 näkemyksiä koulutuksesta ja sen työelämävastaavuudesta. Tarkastellaan näihin liittyviä tuloksia seuraavaksi.

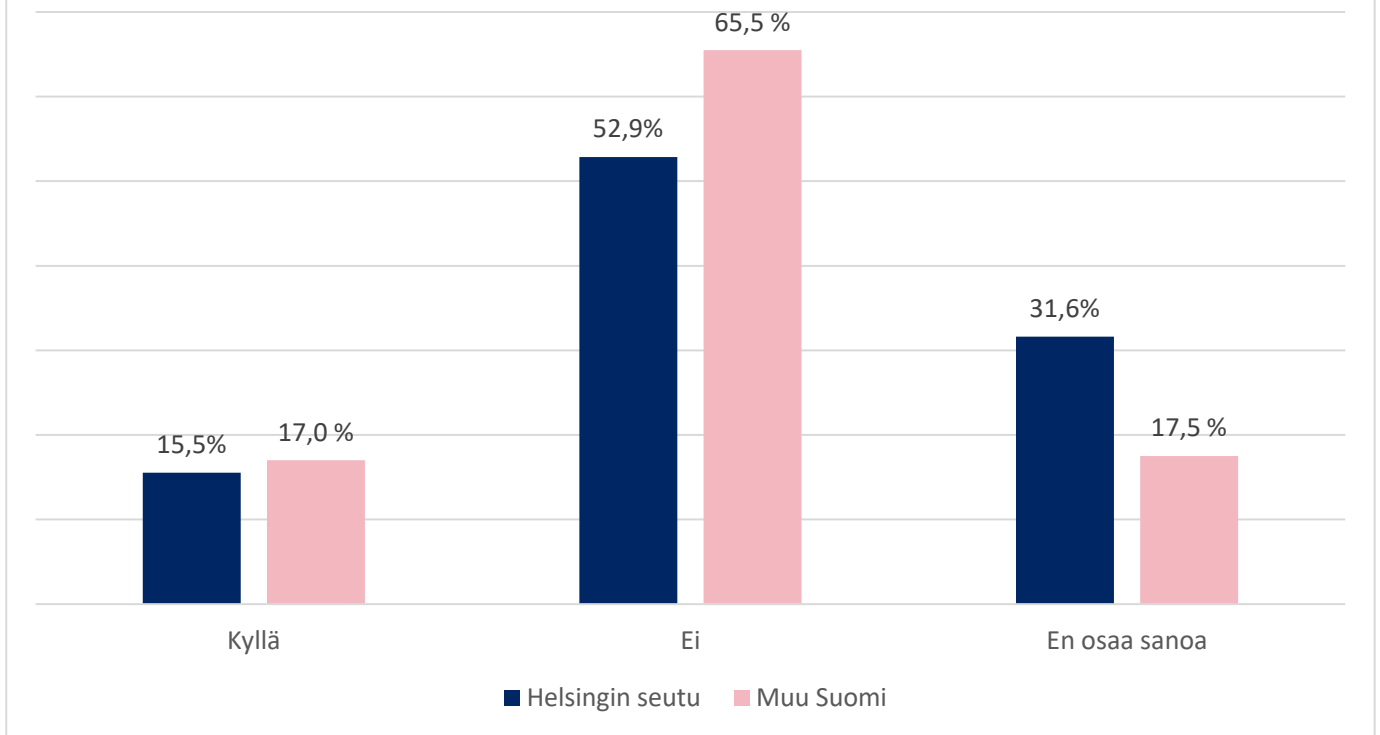

Lähde: Kauppakamarien jäsenkysely syyskuu 2022

Kuviosta 11 näemme, että sekä Helsingin seudun että muun Suomen vastaajat kokivat useammin vastavalmistuneiden ammattiosaamisen heikentyneen kuin parantuneen viime vuosina. Sekä Helsingin seudulla että muualla Suomessa suurin vastaajaryhmä, eli vajaa kolmannes vastaajista koki, että vastavalmistuneiden osaamistaso oli pysynyt samana viime vuosina.

Näemme myös, että Helsingin seudun vastaajista selvästi suurempi osa ei osannut ottaa kantaa vastavalmistuneiden ammattiosaamiseen. Tämä erotus ei osaa sanoa -osuuksissa toistuu muissakin kysymyksissä.

Kuvio 12. Koetteko, että toiminta-alueellanne toimivat oppilaitokset tuottavat riittävästi osaajia yritysten tarpeisiin?

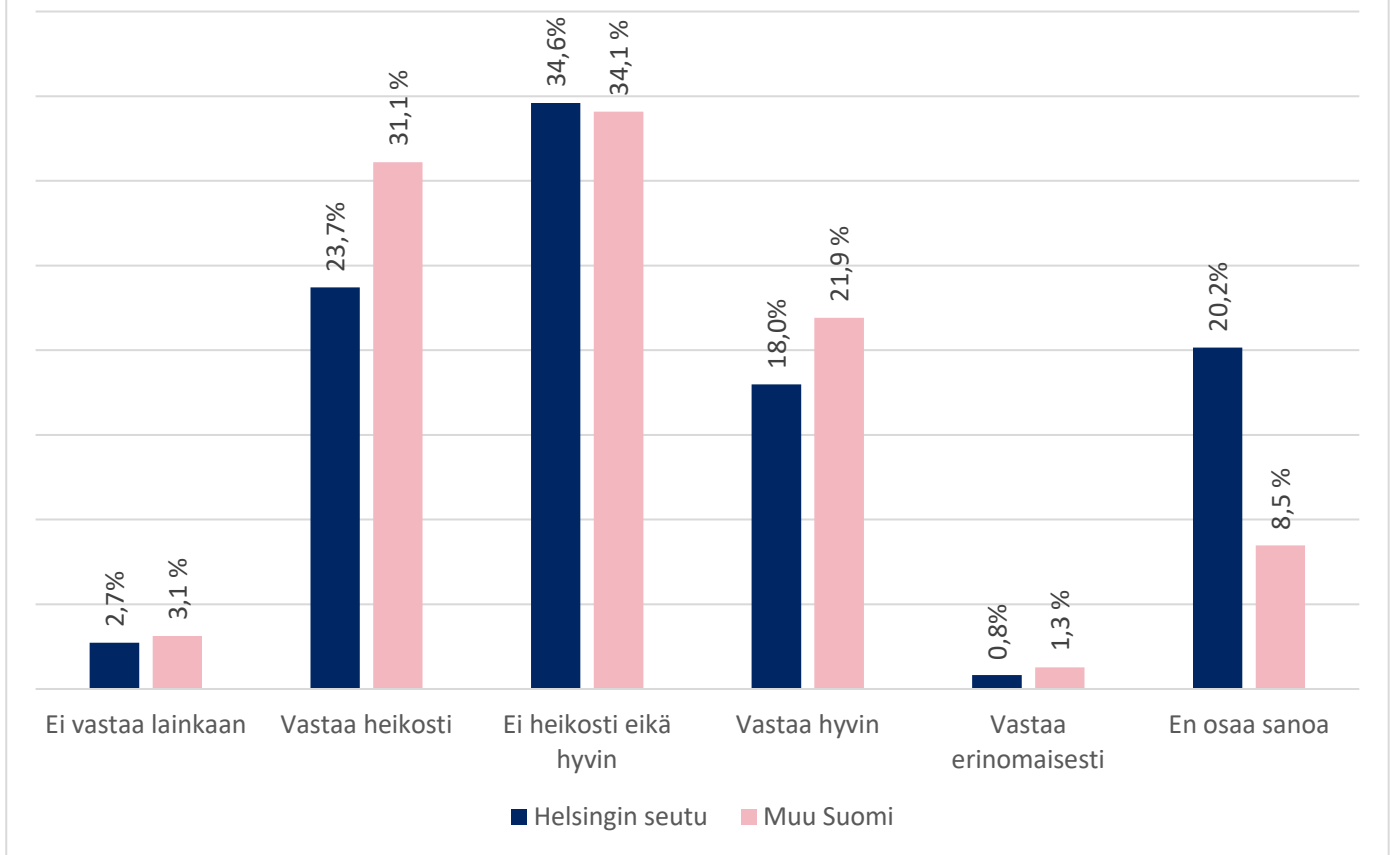

Lähde: Kauppakamarien jäsenkysely syyskuu 2022

Sekä Helsingin seudulla että muualla Suomessa yritykset ovat aivan selvästi sitä mieltä, että toiminta-alueen oppilaitokset eivät tuota riittävästi osaajia yritysten tarpeisiin. Helsingin seudulla vain 16 % ja muualla Suomessa 17 % vastaajista piti nykyistä ”osaajatuotantoa” riittävänä, mikä on kroonistuneen osaajapulnan aikana hurja signaali.

Kuten edelliselläkin sivulla, myös tässä selvästi suurempi osa Helsingin seudun vastaajista ei ole osannut ottaa kantaa kysymykseen.

Kuvio 13. Koetteko, että toiminta-alueellanne toimivien oppilaitosten tuottama koulutus vastaa sisällöltään yritysten tarpeisiin?

Lähde: Kauppakamarien jäsenkysely syyskuu 2022

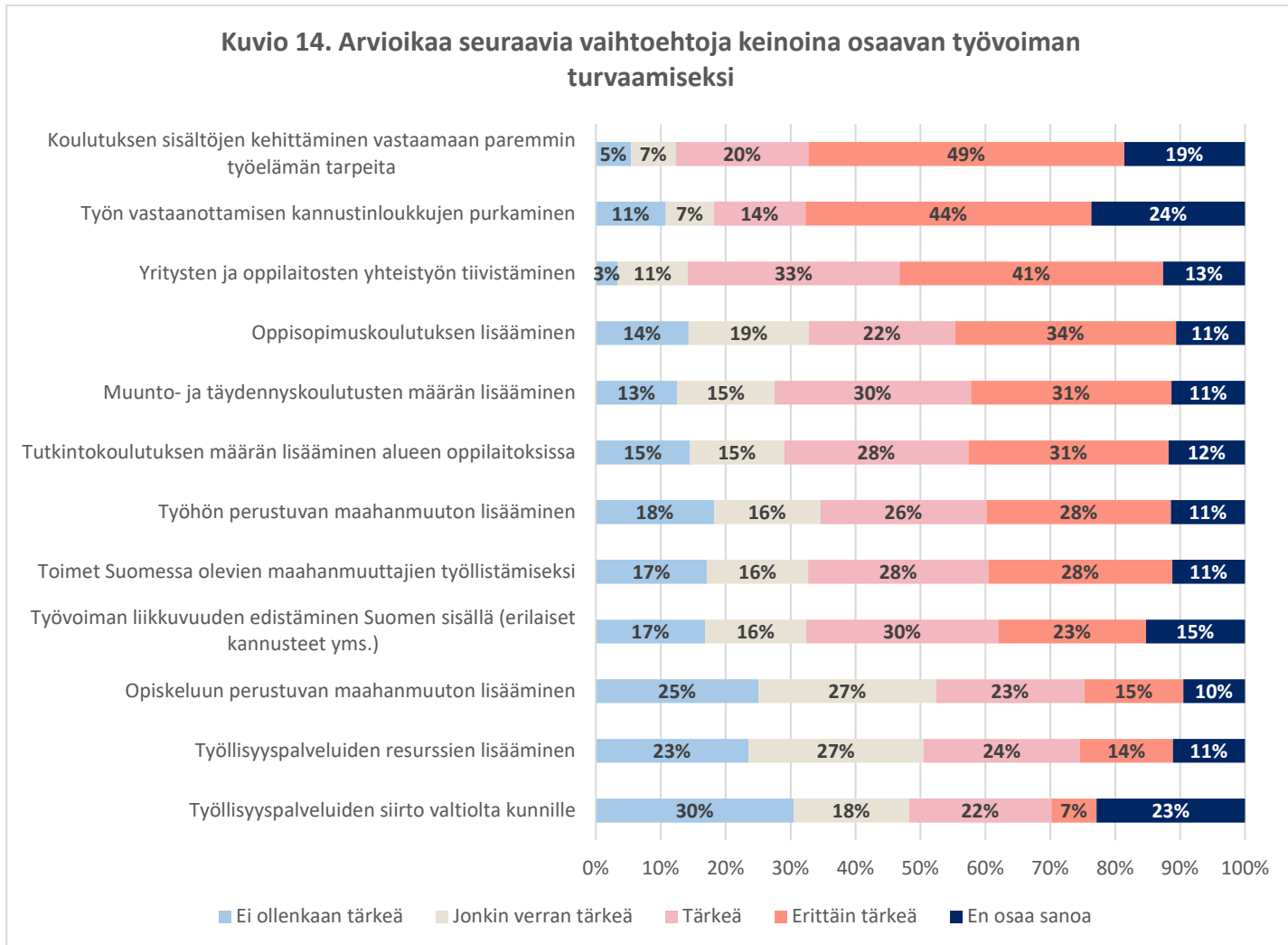
Yrityksiltä tiedusteltiin koulutusmäärien lisäksi koulutuksen sisällön laadusta. Yleisin vastaus oli neutraali: Reilu kolmannes kaikista vastaajista (34 %) koki, että koulutus ei vastaa heikosti eikä hyvin yrityksen tarpeisiin. Valitettavasti reilu neljännes (26 %) Helsingin seudun yrityksistä koki, että koulutus vastaa heikosti tai ei lainkaan yrityksen tarpeisiin. 19 % vastaajista koki, että alueen oppilaitosten tuottama koulutus vastaa hyvin tai erinomaisesti yritysten tarpeisiin.

Helsingin seudun yrityksistä viidennes (20 %) ei osannut ottaa kantaa koulutuksen laatuun, muualla Suomessa vastaava osuus oli 9 %. Tarkastelimme Helsingin seudulla tapahtuvaa yritys yhteistyötä ja palveluiden (ml. koulutuksentarjoajat) tunnettuutta [syksyn 2021 tilannekatsauksessamme](#). Tällöin totesimme, että Helsingin seudun yritykset tuntevat alueen palveluntarjoajat muuta Suomea heikommin ja/tai tekevät harvemmin alueensa toimijoiden kanssa yhteistyötä. Tältä osin syksyn tulokset, joissa Helsingin seudun yritykset osaavat selvästi harvemmin kommentoida alueensa koulutusta, vahvistavat tätä aikaisempaa kuvaa.

Myös syksyn pk-yritysbarometrissä tiedusteltiin koulutuksentarjoajien kanssa tehtävää yhteistyötä. Uudellamaalla Helsingin pk-yritykset ovat tehneet eniten yhteistyötä ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen kanssa. Yliopistojen kohdalla Helsingin pk-yritykset olivat tehneet yhteistyötä useammin kuin muun maan pk-yritykset. PK-seudulla ja muualla Uudellamaalla pk-yritysten yhteistyö korkeakoulukentän kanssa on ollut vähäisempää. Erot ovat kuitenkin pieniä ja iso kuva selkeä: Kaikkialla selvä enemmistö (yli 80 % pk-yrityksistä) ei ole tehnyt yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Ammatillisissa oppilaitoksissa yhteistyökuviot kääntyvät: Muualla Uudellamaalla lähes kolmannes pk-yrityksistä (30 %) on tehnyt yhteistyötä ammatillisten oppilaitosten kanssa, mikä on peräti enemmän kuin koko maan (28 %) tasolla. Pääkaupunkiseudun pk-yrityksistä 18 % ja Helsingin pk-yrityksistä 23 % on tehnyt yhteistyötä alueen ammatillisten oppilaitosten kanssa. Pk-yritysbarometrissä Uudenmaan yritykset eivät siis erotu vähemmän yhteistyötä tehneenä aivan kaikilta osin, vaikka suunta onkin sama kuin kauppakamarien kyselyissä.

Joka tapauksessa yritysten näkymät oppilaitosyhteistyöstä sisältävät siis paljon aihetta keskusteluun.

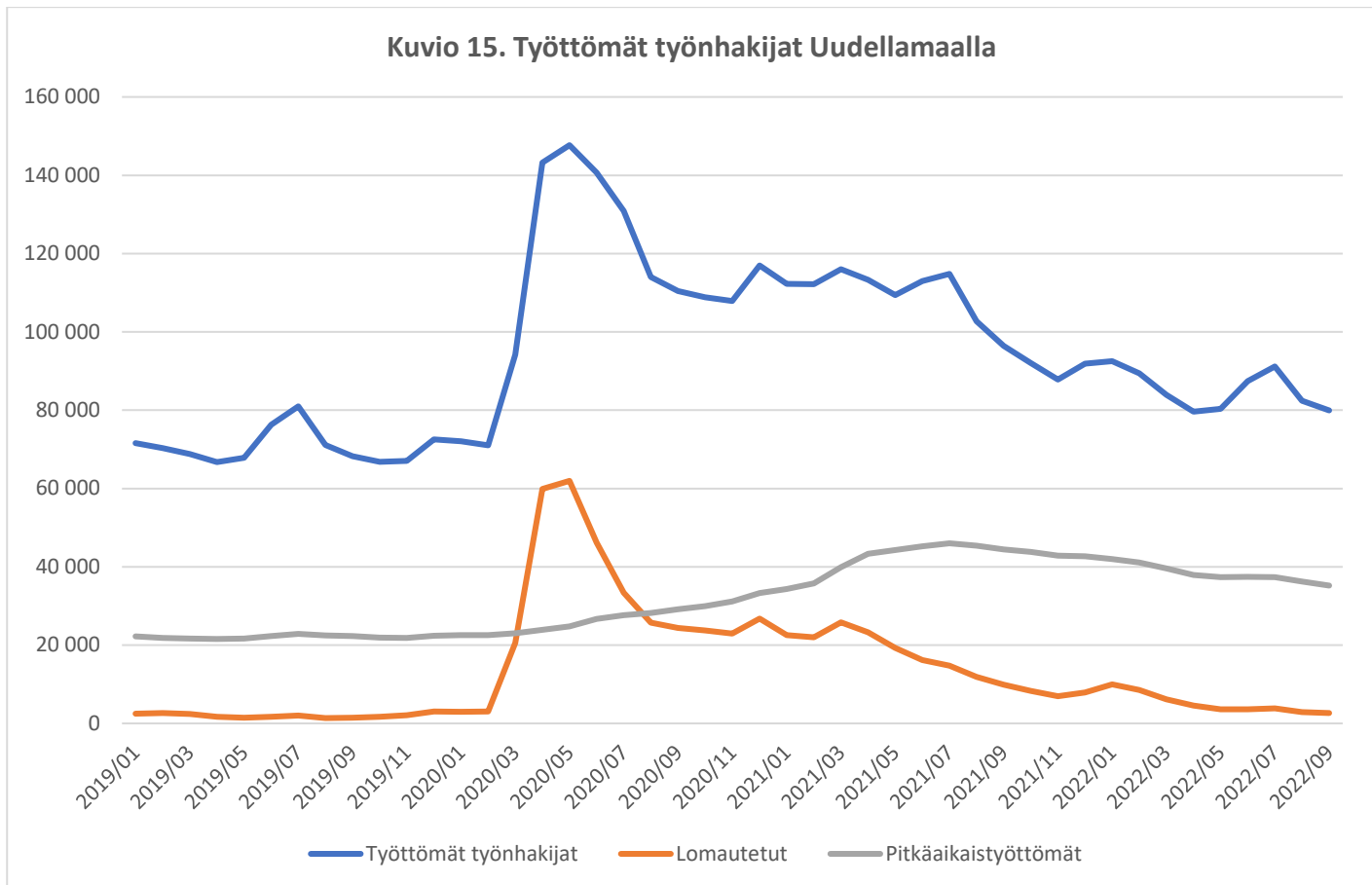
Lähde: Kauppakamarien jäsenkysely syyskuu 2022, Helsingin seudun kauppakamarin jäsenet

Kuvio 14 muistuttaa kuitenkin meitä siitä, että Helsingin seudun kauppakamarin jäsenyritykset pitävät koulutukseen liittyviä keinoja erittäin tärkeinä, tai milteipä tärkeimpinä, osaavan työvoiman turvaamiseksi. Syksyllä 2022 Helsingin seudun kauppakamarin jäsenyrityksistä 69 % piti tärkeänä tai erittäin tärkeänä koulutuksen sisältöjen kehittämistä vastaamaan paremmin työelämän tarpeita. 74 % vastaajista piti yritysten ja oppilaitosten yhteistyön tiivistämistä tärkeänä tai erittäin tärkeänä, oppisopimuskoulutuksen lisäämistä 56 %. Vain 3 % vastaajista ei pitänyt yritysten ja oppilaitosten yhteistyön tiivistämistä ollenkaan tärkeänä!

Huomioitavaa on se, että oikeastaan kolme vähiten tärkeäksi koettua keinoa lukuun ottamatta kaikki vaihtoehdot saivat taakseen sangen laajaa kannatusta. Osaajapulaan tulee siis myös yritysten mielestä hakea vastauksia laajalta rintamalta. Joka tapauksessa koulutukseen liittyvät keinot nousivat tärkeysjärjestyksessä korkeammalle kuin maahanmuuttoon tai TE-palveluihin liittyvät keinot. Helsingin seudun yritykset kokevat, että ratkaisut osaajahaasteisiin löytyvät erityisesti koulutuksen kautta.

Työnhakijatilanne Uudellamaalla syksyllä 2022

Tarkastellaan seuraavaksi, kuinka kehitys työvoiman kysynnässä on näkynyt työttömien työnhakijoiden tilanteessa.

Lähde: Työnvälitystilasto (TEM) Työttömät työnhakijat eri ryhmissä

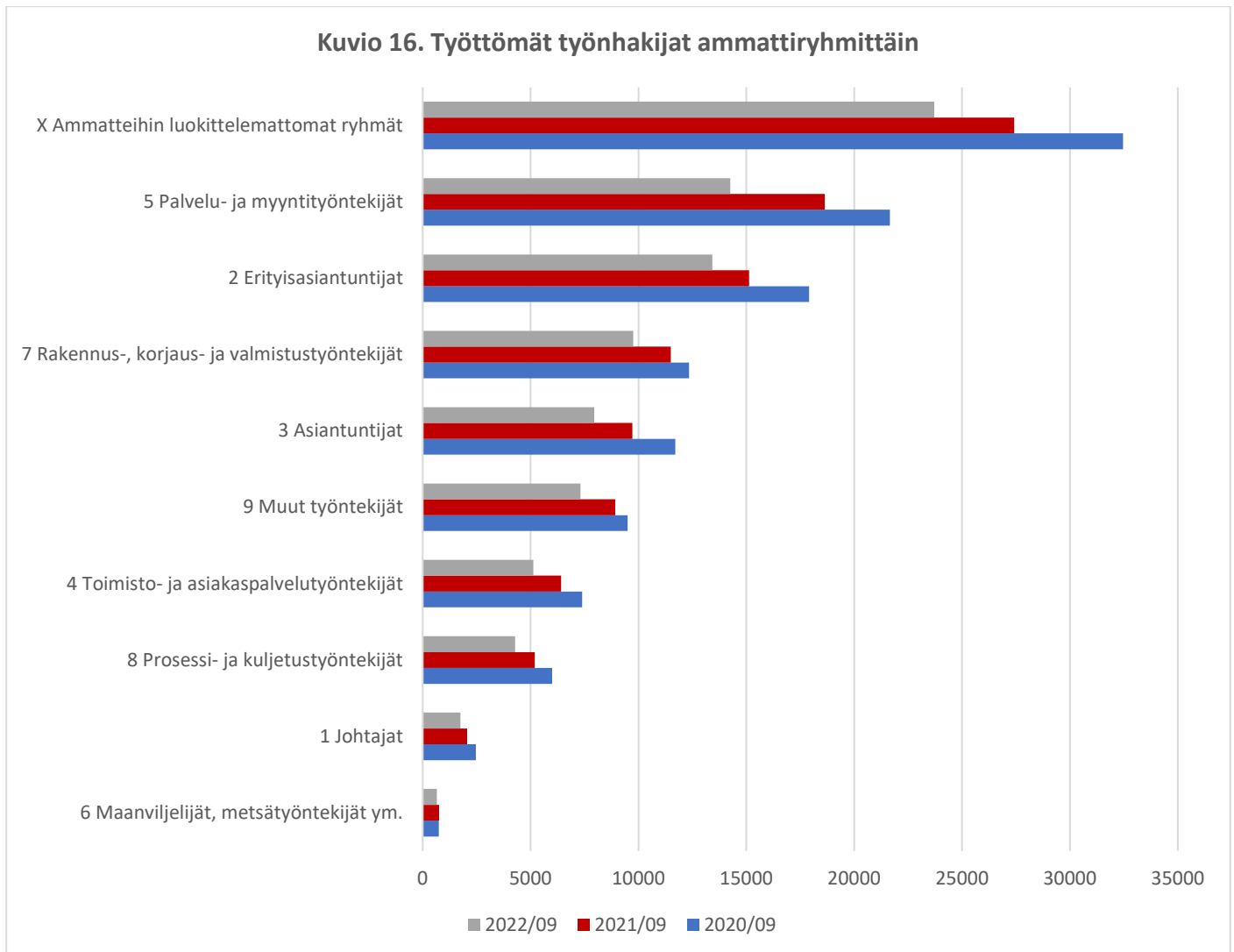
Uudellamaalla oli syyskuussa 2022 hiukan alle 80 000 työtöntä työnhakijaa, mikä on 17 % vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Työttömistä työnhakijoista lomautettuja oli enää 2678 henkeä, mikä on 73 % vähemmän kuin syyskuussa 2022.

Työttömyys on laskenut vuoden aikana hyvin tasaisesti sekä naisilla (-16,4 %) että miehillä (-17,7 %). Syyskuussa 2022 työttömistä työnhakijoista 54 % oli miehiä. Työttömyys on laskenut myös alle 25-vuotiailla (-27 %) nopeammin kuin yli 50-vuotiailla (-15 %). Jos palaamme kevääseen 2020, muistamme että työttömyys nousi tuolloin suhteellisesti enemmän naisilla kuin miehillä ja enemmän alle 25-vuotiailla kuin yli 50-vuotiailla. Pandemian edetessä nämä

ryhmät ovat siis siirtyneet myös nopeammin takaisin työelämään ja erot muutosvauhteissa ovat tasaantuneet.

Pitkäaikaistyöttömiä oli syyskuussa vähän päälle 35 000 henkeä. Määrä on kääntynyt selkeään laskuun ja heitä on 21 % vähemmän kuin syyskuussa 2021. Toisaalta pitkäaikais-työttömiä oli yhä 58 % enemmän kuin ennen pandemiaa syyskuussa 2019 ja 21 % enemmän kuin syyskuussa 2020.

Suurta huolta aiheuttaa kuitenkin se, että yli kaksi vuotta työttömänä olleiden määrä on kasvussa: Heitä oli syyskuussa 2022 reilut 22 000 henkeä, mikä on 14 % enemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Lähde: Työnvälitystilasto (TEM) Työnhakijat ammattiryhmän ja koulutusasteen mukaan kuukauden aikana maakunnittain

Kuviossa 8 vertaillaan työttömien työnhakijoiden määrää ammattiryhmittäin syyskuussa 2022, 2021 ja 2020. Näemme selvästi, että työttömien työnhakijoiden määrä on laskenut vuodessa kaikissa ammattiryhmissä viimeisen kahden vuoden ajan.

Näemme jo silmämääräisesti, että työttömien työnhakijoiden lasku on ollut hyvin tasaista eri ammattiryhmien välillä. Lasku on ollut suhteellisesti pienintä erityisasiantuntijoissa (-11 %) ja suurinta palvelu- ja myyntityöntekijöissä (-24 %). Palvelu- ja myyntityöntekijöissä työttömien työnhakijoiden määrän lasku oli myös määrällisesti suurinta ja tämän ryhmän koko on pienentynyt vuodessa 4 384 henkeä.

Toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijät ovat ainoa toinen ryhmä, jossa työttömien työnhakijoiden määrä on laskenut vuodessa yli 20 %.

Ohessa vielä pieni vertailu kuvioiden 3 ja 16 välillä, eli taulukossa vertaillaan ammattiryhmittäin kaikkia loppukesästä/alkusyksystä 2022 auenneita uusia työpaikkoja ja toisaalta työttömiä työnhakijoita syyskuussa 2022.

	Uudet avoimet työpaikat 7-9/2022	Työttömät työnhakijat 9/2022	Uudet avoimet työpaikat - työttömät työnhakijat
1 Johtajat	1077	1743	-666
2 Erityisasiantuntijat	7148	13418	-6270
3 Asiantuntijat	15100	7942	7158
4 Toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijät	4238	5123	-885
5 Palvelu- ja myyntityöntekijät	26894	14256	12638
6 Maanviljelijät, metsätyöntekijät ym.	364	655	-291
7 Rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijät	14487	9761	4726
8 Prosessi- ja kuljetustyöntekijät	8053	4281	3772
9 Muut työntekijät	16353	7310	9043
X Ammatteihin luokittelemattomat ryhmät	230	23707	-23477

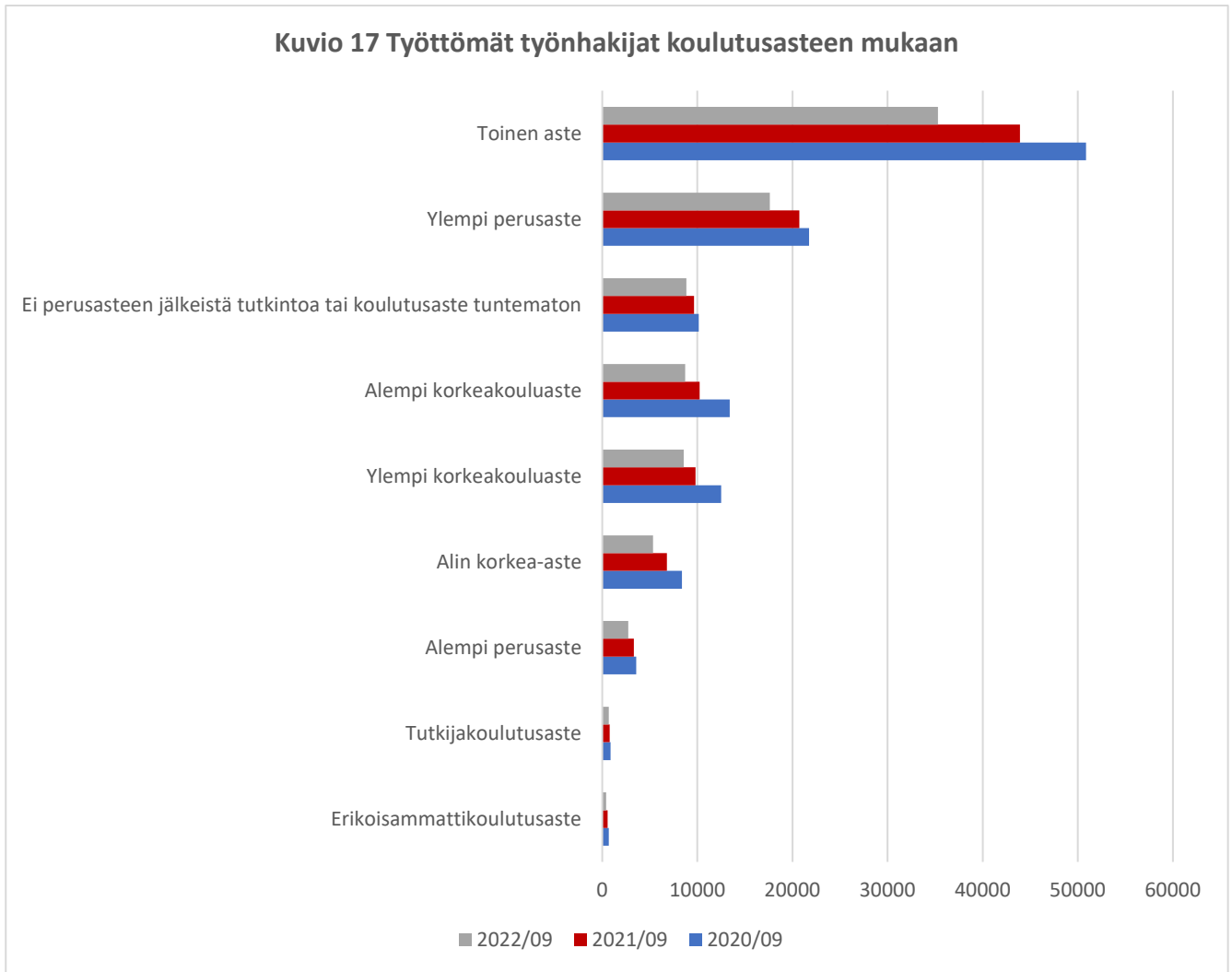
Lähde: Työnvälitystilasto (TEM) Työnhakijat ammattiryhmän ja koulutusasteen mukaan kuukauden aikana maakunnittain, Avoimet työpaikat tapahtumien mukaan kuukauden aikana

Tarkkoja suhdelukuja laskemattakin näemme, että aiemmin todettu kahtiajakautuminen jatkuu myös siinä, paljonko ammattinimikkeittäin tarkisteluna on avoimia työpaikkoja suhteessa työttömiin työnhakijoihin.

Asiantuntijoiden, palvelu- ja myyntityöntekijöiden, rakennus-, korjaus ja valmistustyöntekijöiden, prosessi- ja kuljetustyöntekijöiden sekä muiden työntekijöiden kaikkia uusia avoimia työpaikkoja ei olisi saatu Uudellamaalla täytettyä, vaikka kyseisten ammattinimikkeiden työttömät työnhakijat olisivat liikkuneet työtehtäviin 100 % kitkattomasti.

Sen sijaan johtajille, erityisasiantuntijoille, toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijöille sekä maanviljelijöille ja metsätyöntekijöille ei auennut uutta avointa työpaikkaa jokaista työtöntä työnhakijaa kohti.

Kuvio 17 Työttömät työnhakijat koulutusasteen mukaan

Lähde: Työnvälitystilasto (TEM) Työnhakijat koulutusasteen ja työmarkkina-aseman mukaan kk:n lopussa

Tarkastellaan vielä lopuksi työttömiä työnhakijoita koulutusasteittain. Näemme, että työttömien työnhakijoiden määrä on laskenut kaikilla koulutusasteilla vuosiin 2021 ja 2020 verrattuna.

Kuten ammattiryhmittäin, on työttömien työnhakijoiden määrän lasku jakautunut myös koulutusasteittain tarkasteltuna sangen tasaisesti. Suhteellisesti suurinta lasku on ollut pienimmässä ryhmässä, eli erikoisammattikouluasteella (-26 %). Suhteellisesti pienintä lasku oli vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevilla tai heillä, joilla koulutusaste on tuntematon (-8 %). Muissa ryhmissä työttömien työnhakijoiden määrä laski 10–20 %.

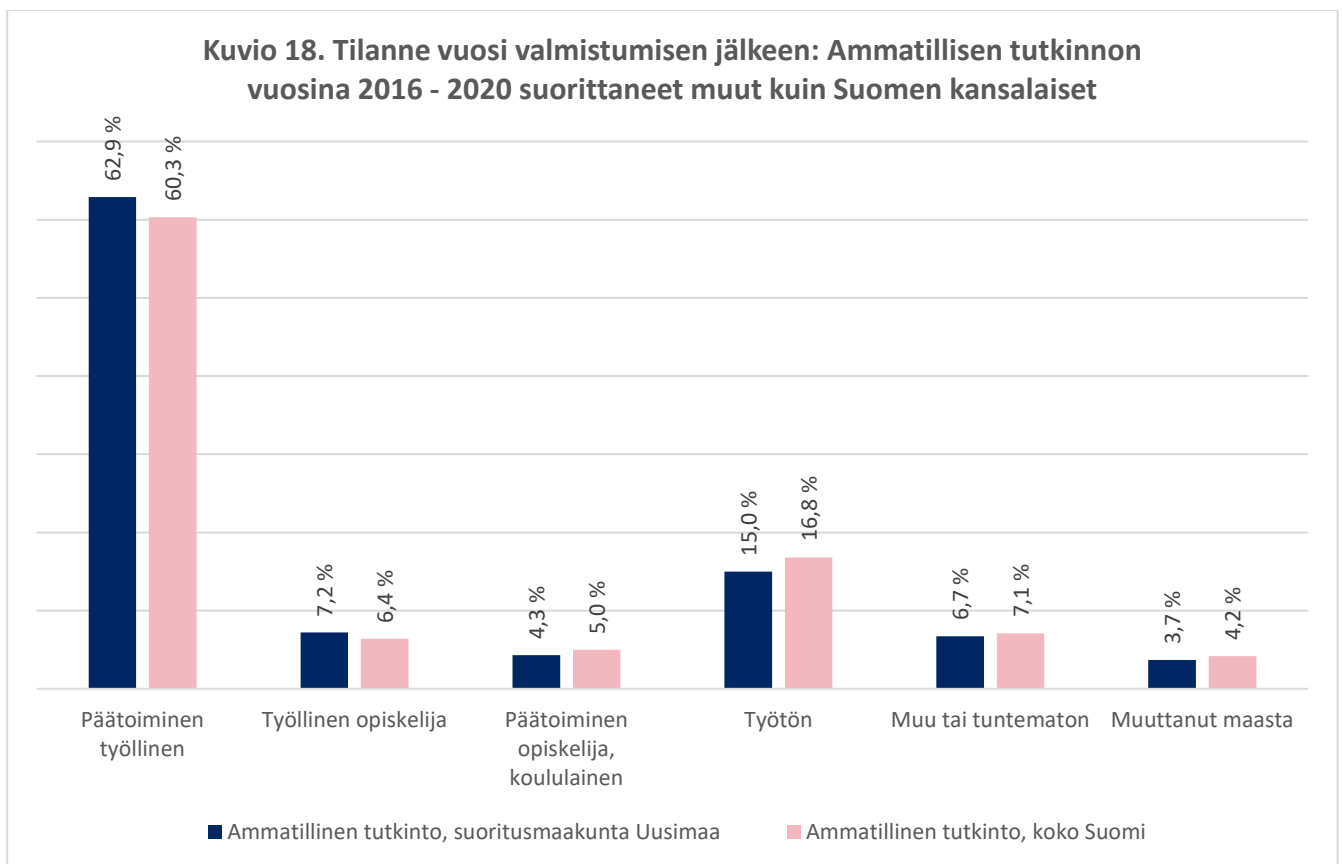
Lukumääräisesti lasku on ollut suurinta toisen asteen koulutuksen suorittaneilla, 8 600 henkeä. Syksyyn 2020 verrattuna laskua on tässä ryhmässä ollut jo yli 15 000 henkeä. Suuresta laskusta huolimatta tässä ryhmässä oli yhä 35 000 työtöntä työnhakijaa.

Vieraskielisten työllistyminen Uudellamaalla

Tarkastelemme tässä tilannekatsauksessa ulkomaalaistaustaisten uusmaalaisten työllistymistä. Olemme tarkastelleet alueemme kansainvälisiä opiskelijoita [tilannekatsauksessamme keväällä 2021](#), mutta päivitämme tällä kertaa uraseurantatietojen kautta kuvaa eritoten siitä, millaisiin tehtäviin maahanmuuttajataustaiset koulutuksen suorittaneet ovat päätyneet.

Tarkastelu perustuu Opetushallituksen Vipunen-palvelusta saataviin lukuihin ja tämä tuo mukanaan tiettyjä rajoituksia. Suurin näistä on se, että tarkastelumme tulee keskittymään pääsääntöisesti korkeakoulututkinnon suorittaneiden sijoittumiseen, koska heidän osaltaan on saatavilla enemmän uraseurantatietoja. Lisäksi tarkastelussa keskitytään pääsääntöisesti vieraskielisiin valmistuneisiin, koska vertailutietoa on saatavilla paremmin äidinkielen kuin kansalaisuuden perusteella.

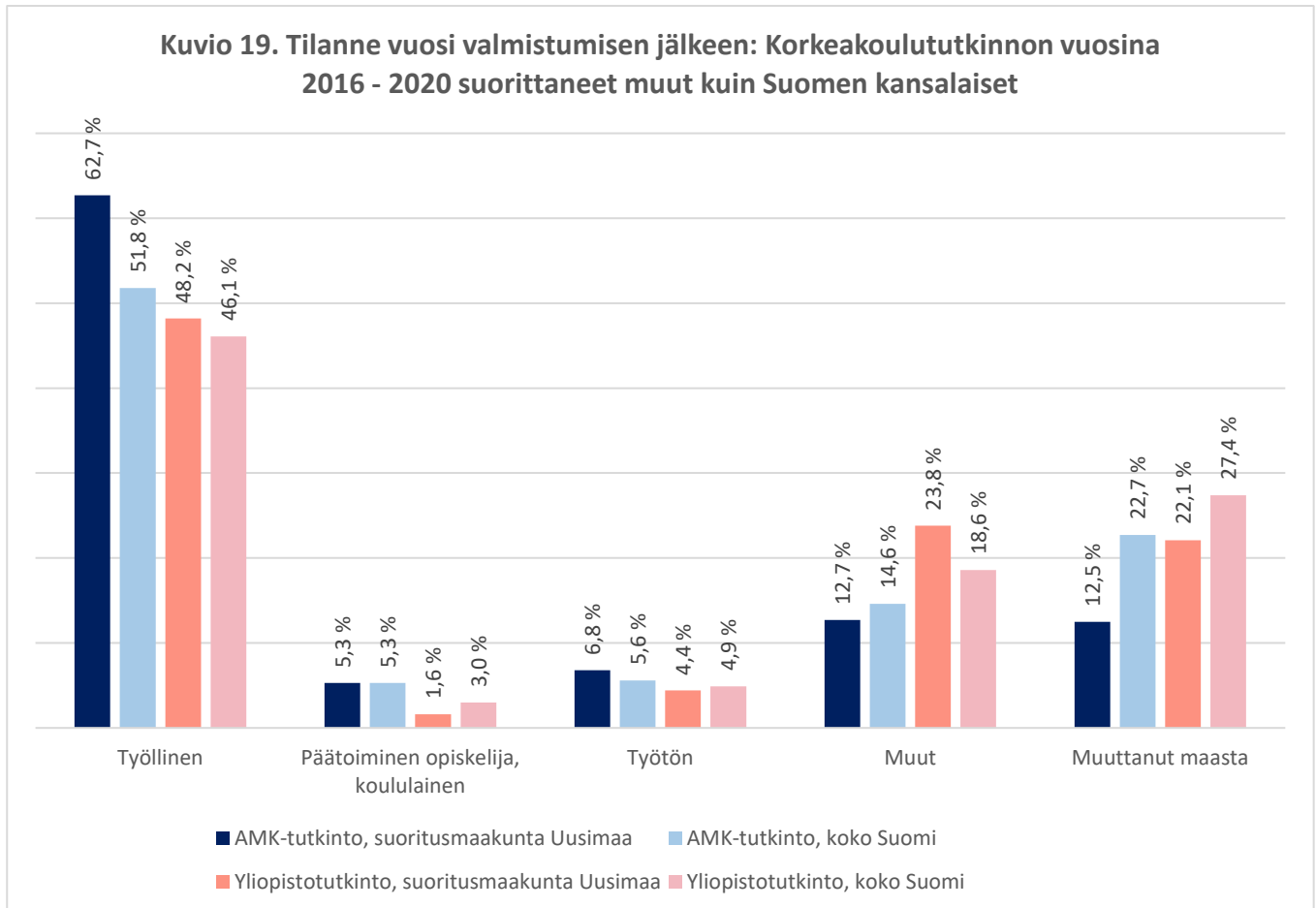
Tehdään kuitenkin heti alkuun nosto ammatillisen tutkinnon suorittaneiden sijoittumisesta vuosi tutkinnon jälkeen:

Lähde: Opetushallituksen tietopalvelu Vipunen, Tutkinnon suorittaneiden sijoittuminen

Kuviosta 18 näemme muiden kuin Suomen kansalaisten sijoittumisen vuosi ammatillisen tutkinnon suorittamisen jälkeen sekä Uudellamaalla, että koko Suomessa. Näemme, että Uudellamaalla tutkinnon suorittaneet ovat useammin päätoimisesti töissä tai työllisenä opiskelijana. Lisäksi näemme, että Uudellamaalla valmistunut on harvemmin työttömänä tai muuttanut maasta kuin koko Suomen tasolla.

Valitettavasti ero Suomen kansalasiin olivat vielä suuria: Kotimaisista tutkinnon suorittaneista oli päätoimisesti töissä 67 %, työllisenä opiskelijana 8,5 % sekä työttömänä 11,5 %. Lienee olennaista saada laskettua kaikkien ammatillisten tutkintojen suorittaneiden työttömyyttä tällä saralla alemmas, kansalaisuudesta riippumatta. Samalla on pidettävä huoli, etteivät erot työllisyydessä ole näin suuria kansalaisuuksien välillä.

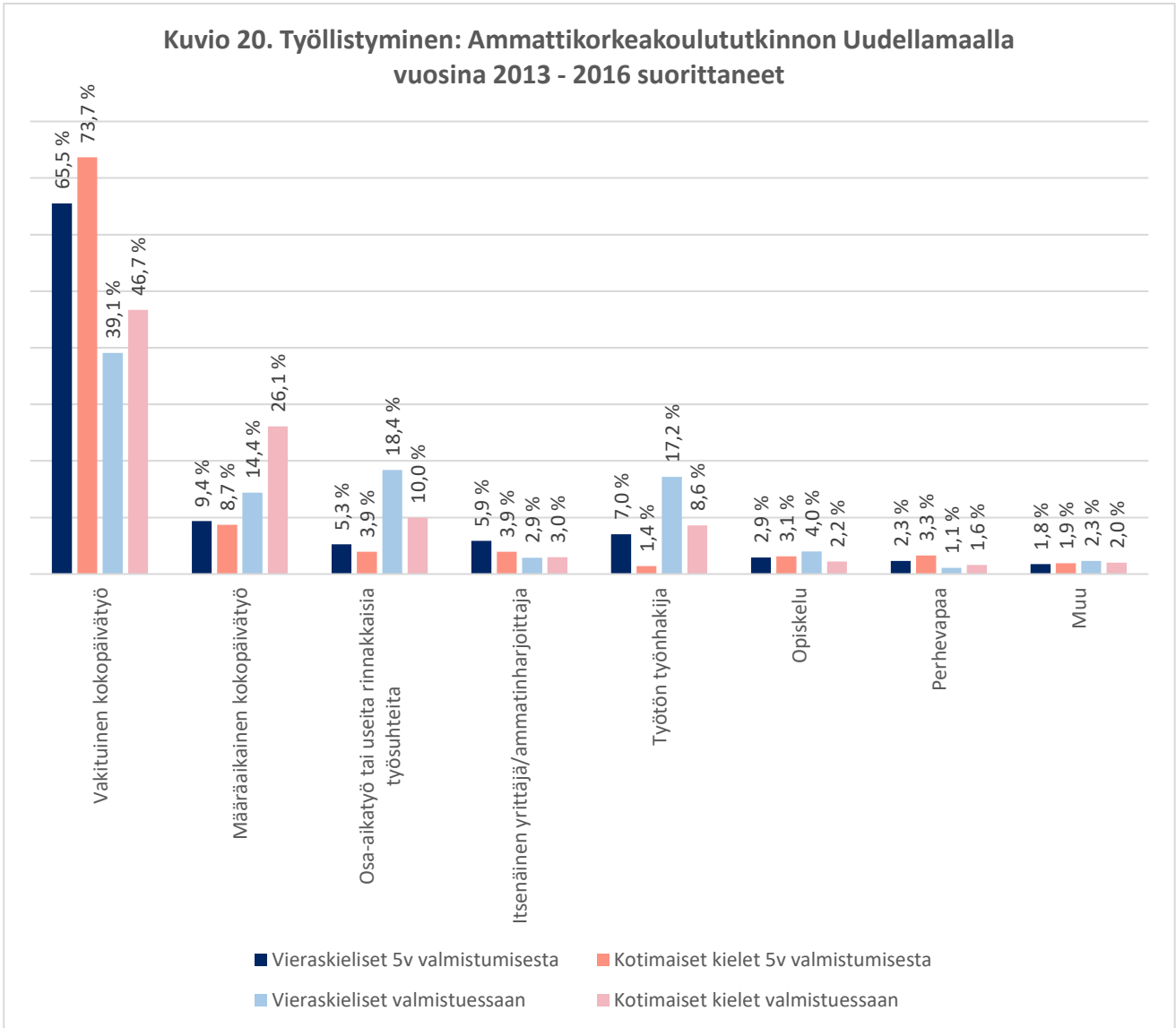

Lähde: Opetushallituksen tietopalvelu Vipunen, Tutkinnon suorittaneiden sijoittuminen

Kuviosta 19 näemme vastaavan vertailun mutta ammattikorkeakoulu- ja yliopistotutkintojen osalta. Näemme jälleen, että Uudellamaalla tutkintonsa suorittaneet muut kuin Suomen kansalaiset ovat koko Suomen tasoa useammin työllisenä. Eritoten ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden osalta ero on suuri. Vastaavasti Uudellamaalla tutkintonsa suorittaneet ovat selvästi harvemmin muuttaneet maasta. Toisaalta on hyvä muistaa se helposti ymmärrettävä mutta karu fakta, että maastamuutto on korkeakoulutettujen osalta selvästi yleisempää kuin ammatillisen tutkinnon suorittaneilla - myös Uudellamaalla.

Osittain edelliseen valitettavaan faktaan viitaten korkeakoulutetut ovat selvästi ammatillisia tutkintoja suorittaneita harvemmin työttömänä. Korkeampi maastamuutto kaunistaa kyllä työttömänä olevien osuutta, mutta ei auta ratkaisemaan kotimaista osaajapulaa. Tämä fakta on pidettävä mielessä myös seuraavien sivujen tietoja tarkastellessa, kun sukellamme tarkemmin työllistymisen ja urapolkujen taustoihin.

Kuvio 20. Työllistyminen: Ammattikorkeakoulututkinnon Uudellamaalla vuosina 2013 - 2016 suorittaneet

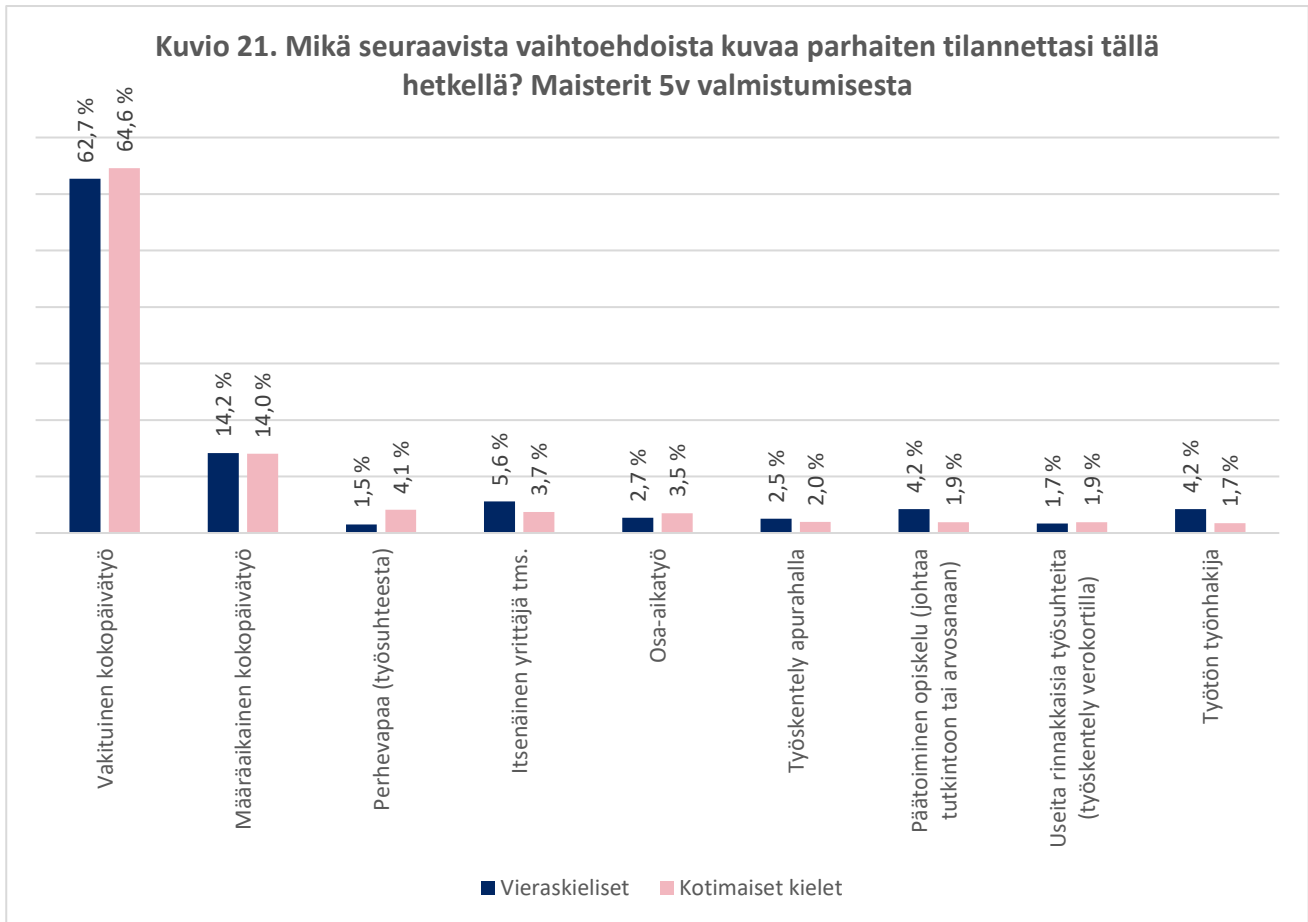

Lähde: Opetushallituksen tietopalvelu Vipunen, Ammattikorkeakoulutus, Uraseuranta

Kuviosta 20 näemme ammattikorkeakoulututkintojen suorittaneiden sijoittumisen valmistumishetkellä ja toisaalta 5 vuotta valmistumisen jälkeen. Näemme, että äidinkielistä riippumatta määräaikaisen kokopäivätyön ja osa-aikatyön tekeminen vähenee. Näemme myös, että yhä suurempi osuus valmistuneista löytää itsensä vakituisesta kokopäivätyöstä, kun valmistumisesta on kulunut 5 vuotta. Ero vakituisesta kokopäivätyöhön siirtymisessä on kieliryhmien välillä jopa hämmentävän olematon: Kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvista vakituisessa kokopäivätyössä oli 5 vuotta myöhemmin 27 % enemmän kuin valmistumisen tienoilla, vieraskielisissä vastaava ”loikka” oli 26,4 %.

Myös työttömissä työnhakijoissa tilanne tasoittuu. Valmistumishetkellä vieraskielisistä tutkinnon suorittaneista työttömänä oli 17 %, mutta 5 vuoden sisään valmistumisesta enää 7 %. ”Enää” on tässä sana, jonka käyttämisessä tulee olla tarkkana: 7 % on vieläkin aivan liian korkea lukema tässä palkissa. Samaan aikaan kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvien työttömyys on laskenut niin, että alle 2 % valmistuneista on työttömänä työnhakijana 5 vuotta valmistumisen jälkeen.

Kuvio 21. Mikä seuraavista vaihtoehdoista kuvaa parhaiten tilannettasi tällä hetkellä? Maisterit 5v valmistumisesta

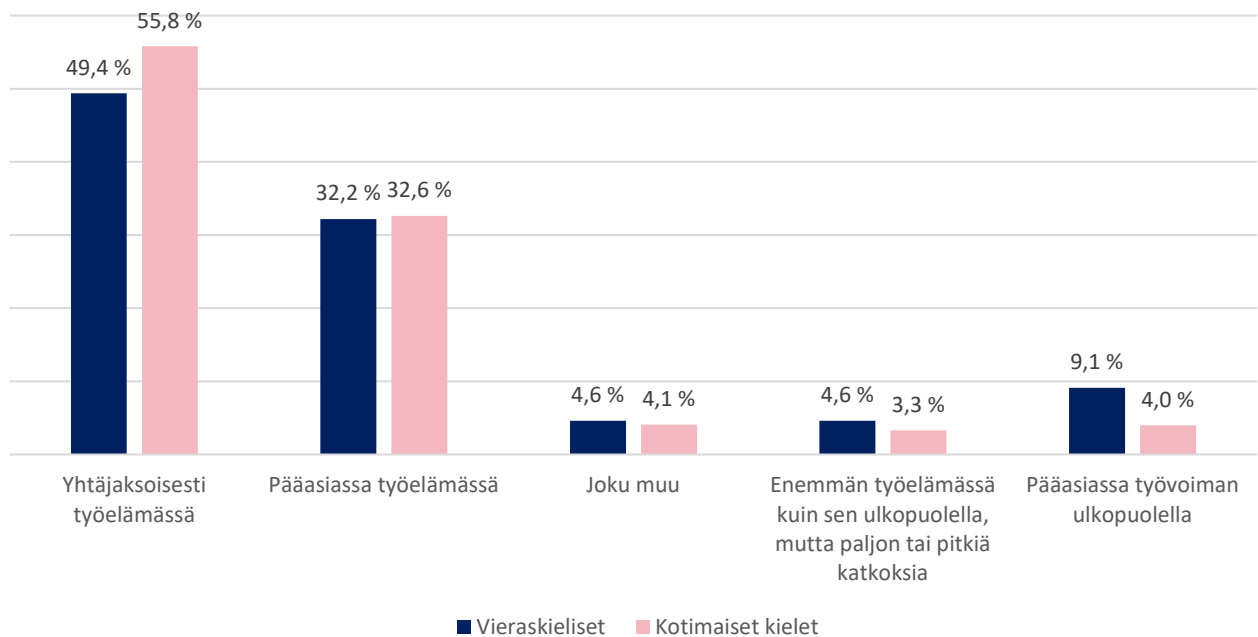
Lähde: Opetushallituksen tietopalvelu Vipunen, Yliopistokoulutus, Uraseuranta. Kuviosta on selkeyden vuoksi jätetty pois vastausvaihtoehdot, jotka koskettivat maksimissaan 0,3 % vieraskielisistä ja 1,3 % muista vastaajista

Myös maistereiden osalta erot ovat tasaantuneet: 63 % vieraskielisistä vastaajista oli vakituksessa ja 14 % määräaikaisessa kokopäivätyössä 5 vuotta valmistumisen jälkeen, kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvista vastaavasti 65 % ja 14 %. Sivuhuomiona mainittakoon, että maisterit ovat siis ammattikorkeakoulusta valmistuneita useammin määräaikaisessa ja harvemmin vakituksessa kokopäivätyössä kieliryhmästä riippumatta.

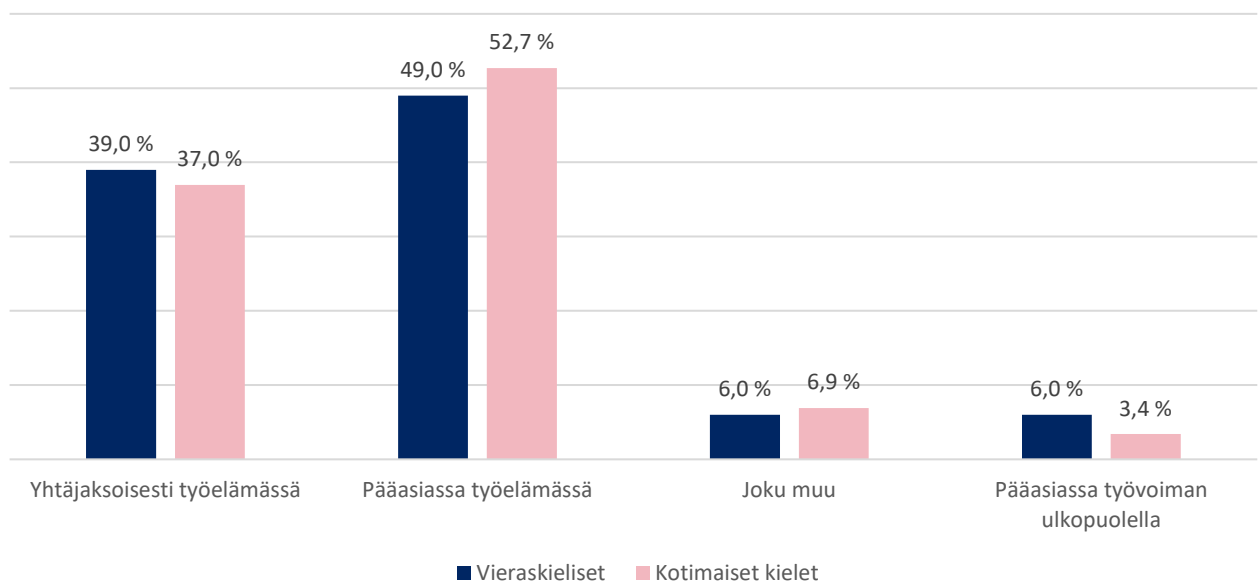
Vieraskieliset vastaajat ovat jälleen kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvia useammin itsenäisinä yrittäjinä ja valitettavasti myös työttöminä, millä saralla ero on selkeä. He ovat myös selvästi useammin päätoimisia opiskelijoita.

Seuraavan sivun kuvat 22 ja 23 tarkastelevat sitä, miten edellisiin lukuihin on päädytty, eli toisin sanoen miten valmistumisen jälkeiset viisi ensimmäistä vuotta ovat pääsääntöisesti menneet.

Kuvio 22. 5v valmistumisesta: Tähänastisen työuran kokonaisuutta kuvaa parhaiten. Ammattikorkeakoulututkinnon Uudellamaalla vuosina 2013 - 2016 suorittaneet

Kuvio 23. 5v valmistumisesta: Tähänastisen työuran kokonaisuutta kuvaa parhaiten / Maisterintutkinnon Uudellamaalla vuosina 2012 - 2016 suorittaneet

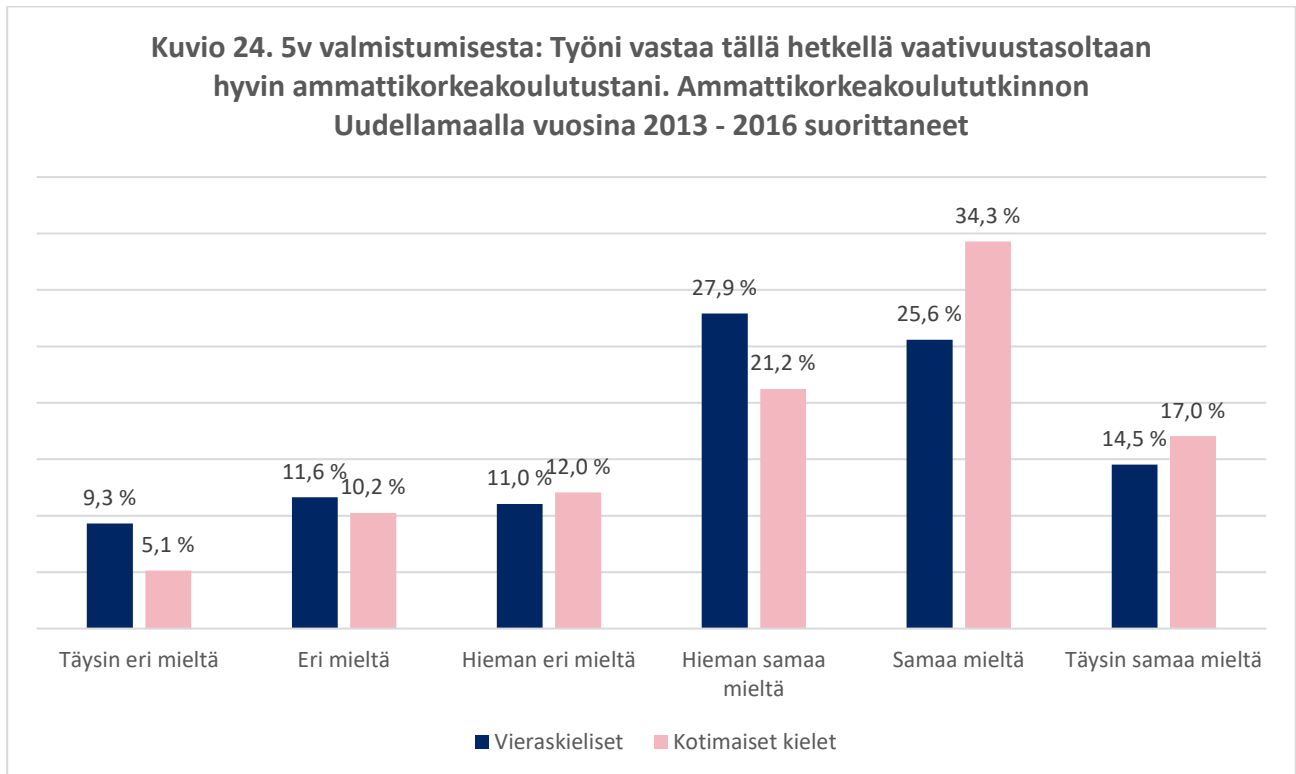

Lähde: Opetushallituksen tietopalvelu Vipunen, Uraseuranta.

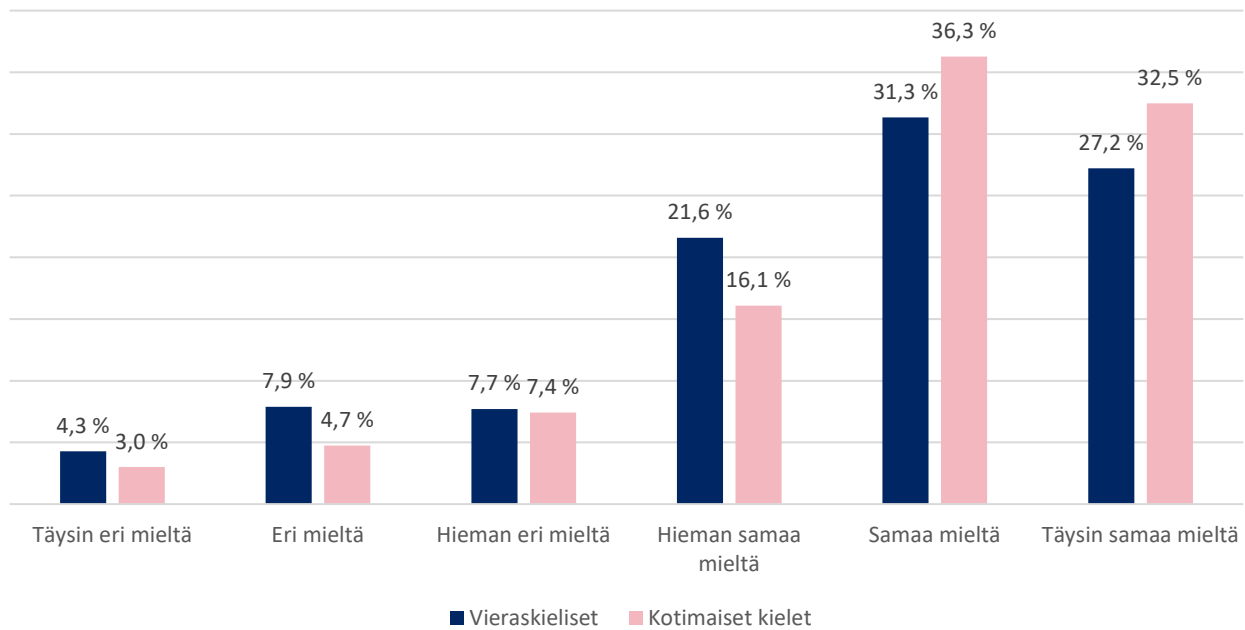
Edellisten sivujen nostot vahvistuvat: Vieraskieliset ovat olleet 5 vuoden ajan pääasiassa työvoiman ulkopuolella selvästi useammin kuin kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvat.

Eritoten ammattikorkeasta valmistuneiden pääasiassa työvoiman ulkopuolella olleiden määrä (9 %) on valitettavan suuri, mutta myös vieraskielisistä maistereista 6 % on ollut pääasiassa työvoiman ulkopuolella. Vieraskieliset maisterit ovat ehkä hiukan yllättäenkin olleet yhtäjaksoisesti työelämässä kotimaisia kieliä puhuvia verrokkejaan useammin.

Tarkastellaan seuraavaksi kenties tärkeintä asiaa, eli työtehtävien osuvuutta koulutukseen nähden:

**Kuvio 25. 5v valmistumisesta: Työni vastaa vaatavuustasoltaan hyvin yliopistollista koulutustani
Maisterintutkinnon Uudellamaalla vuosina 2012 - 2016 suorittaneet**

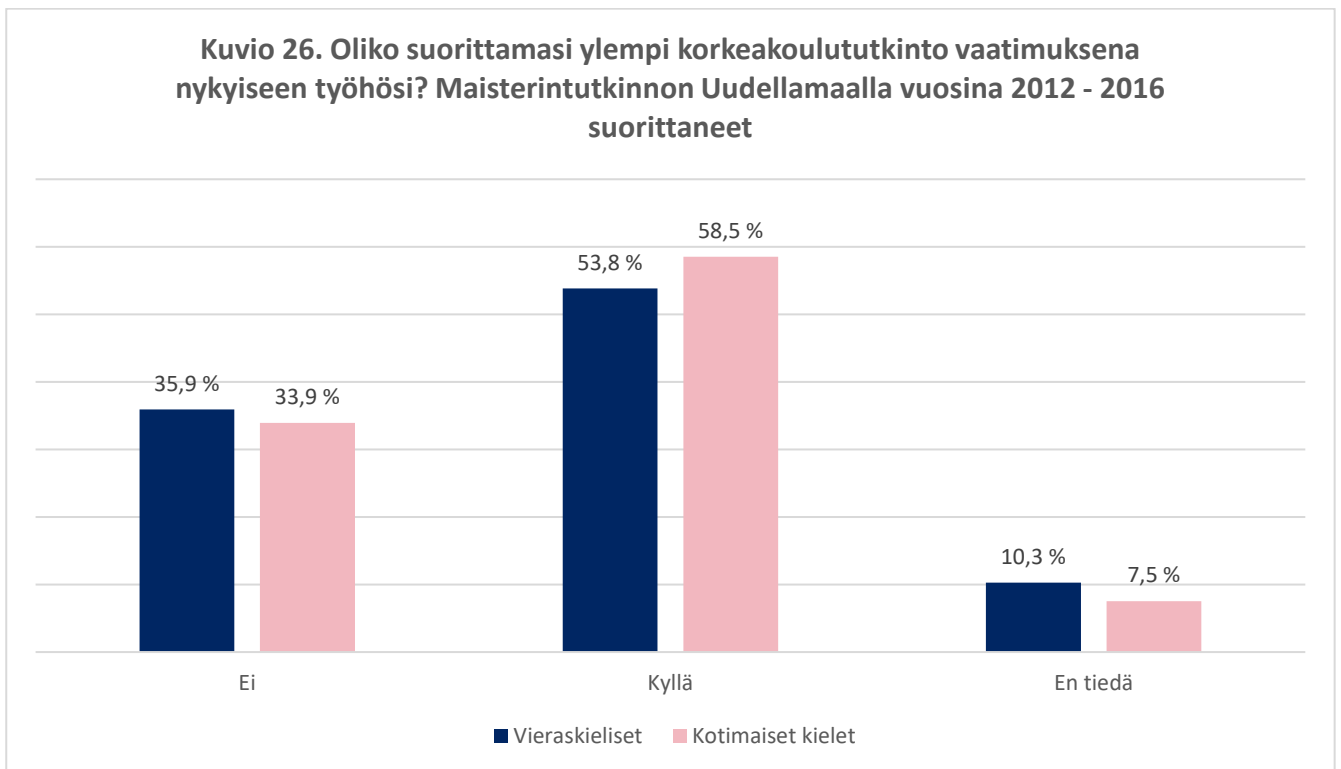
Lähde: Opetushallituksen tietopalvelu Vipunen, Uraseuranta.

Kuvioista 24 ja 25 näemme sen, että sekä yliopistosta että ammattikorkeakoulusta valmistuneet vieraskieliset ovat 5 vuoden jälkeen valmistumisesta selvästi kotimaisia kieliä puhuvia vastaajia harvemmin koulutuksen vaatimustasoa vastaavissa tehtävissä.

Vieraskielisistä maistereista 12 % on eri tai täysin eri mieltä siitä, että heidän työnsä vastaisi suoritettua koulutusta. Kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvista maistereista vastaavassa tilanteessa oli 8 % vastaajista. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista vieraskielisistä eri tai täysin eri mieltä väittämän kanssa oli 21 % vastaajista, kun kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvista vastaajista osuus oli 15 %.

Vieraskielisistä maistereista 59 % oli samaa tai täysin samaa mieltä siitä, että heidän työnsä vastaa vaatavuudeltaan heidän koulutustasoaan. Kotimaisia kieliä puhuvista vastaava osuus oli 69 %. Ammattikorkeakoulusta valmistuneista vieraskielisistä väittämän kanssa oli samaa tai täysin samaa mieltä 40 % ja kotimaisia kieliä puhuvista vastaajista 51 %.

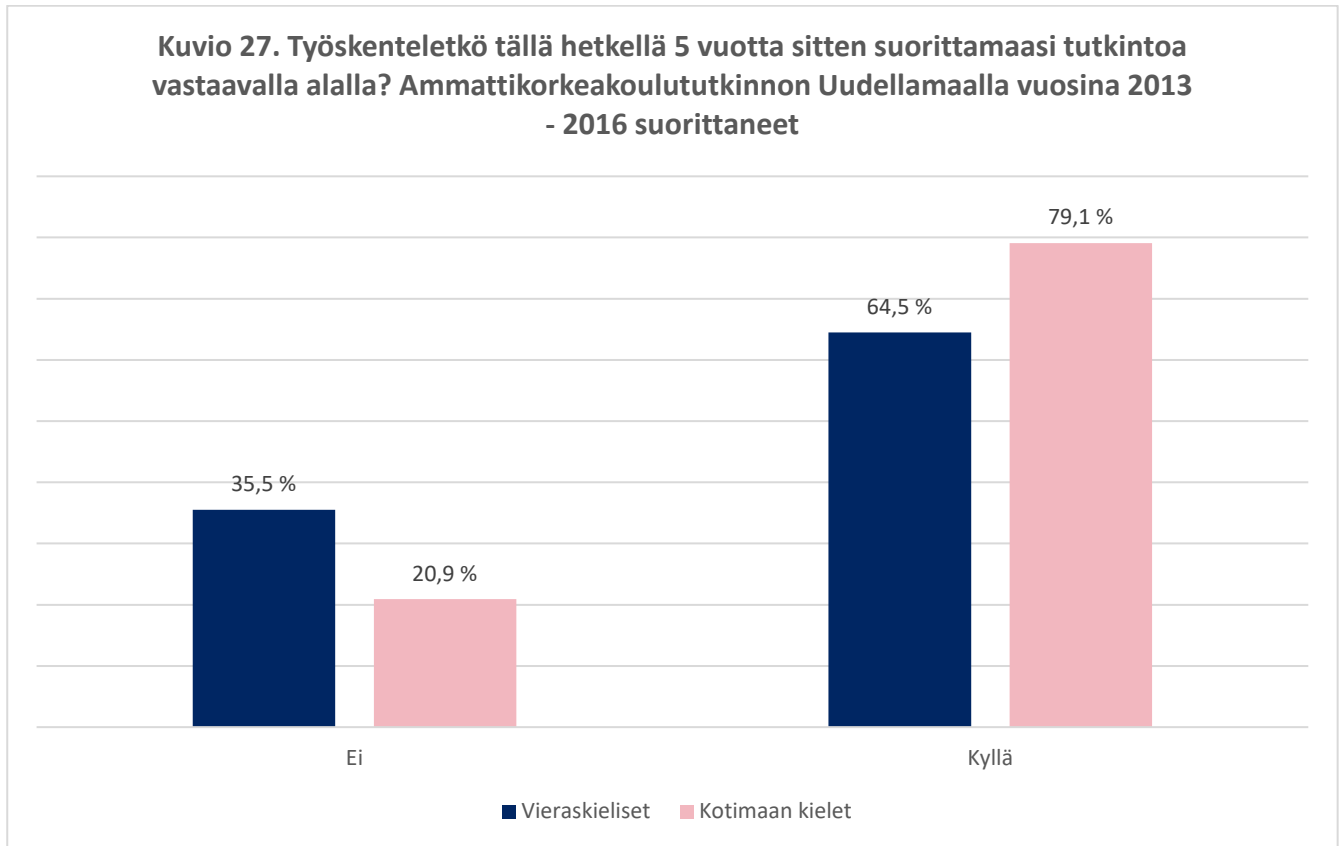
Näiden tietojen valossa ei ole ihmeellistä, että suurin osa maistereista työskentelee työssä, johon vaaditaan suoritettua ylempää korkeakoulututkintoa:

Lähde: Opetushallituksen tietopalvelu Vipunen, Yliopistokoulutus, Uraseuranta.

Toisaalta näemme myös sen jo arvattavissa olevan eron, että vieraskieliset maisterit työskentelevät useammin tehtävissä, jossa ei vaadita heidän suorittamaansa ylempää korkeakoulututkintoa. Vieraskieliset maisterit ovat myös hiukan useammin tilanteessa, jossa eivät tiedä onko ylempi korkeakoulututkinto ollut vaatimuksena tehtävään.

Seurantakysymysten eroista johtuen emme voi tehdä täysin suoraa vertailua ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneisiin tällä saralla, mutta kuvio 27 antaa jonkinlaista vertailumahdollisuutta tässäkin kysymyksessä.

Lähde: Opetushallituksen tietopalvelu Vipunen, Ammattikorkeakoulutus, Uraseuranta.

Suunta on myös näissä tuloksissa selvä: Vieraskieliset ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet ovat 5 vuotta myöhemmin kotimaisia kieliä puhuvia harvemmin tutkintoaan vastaavalla alalla. Vieraskielisistä 65 % työskentelee 5 vuotta valmistumisen jälkeen tutkintoa vastaavalla alalla, kun kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvista vastaajista osuus on 79 %.

Mutta missä tehtävissä Uudellamaalla korkeakouluista valmistuneet sitten työskentelevät ja onko tehtävissä eroja vastaajan äidinkielen perusteella? Näemme vastaukset kuvioista 28 ja 29.

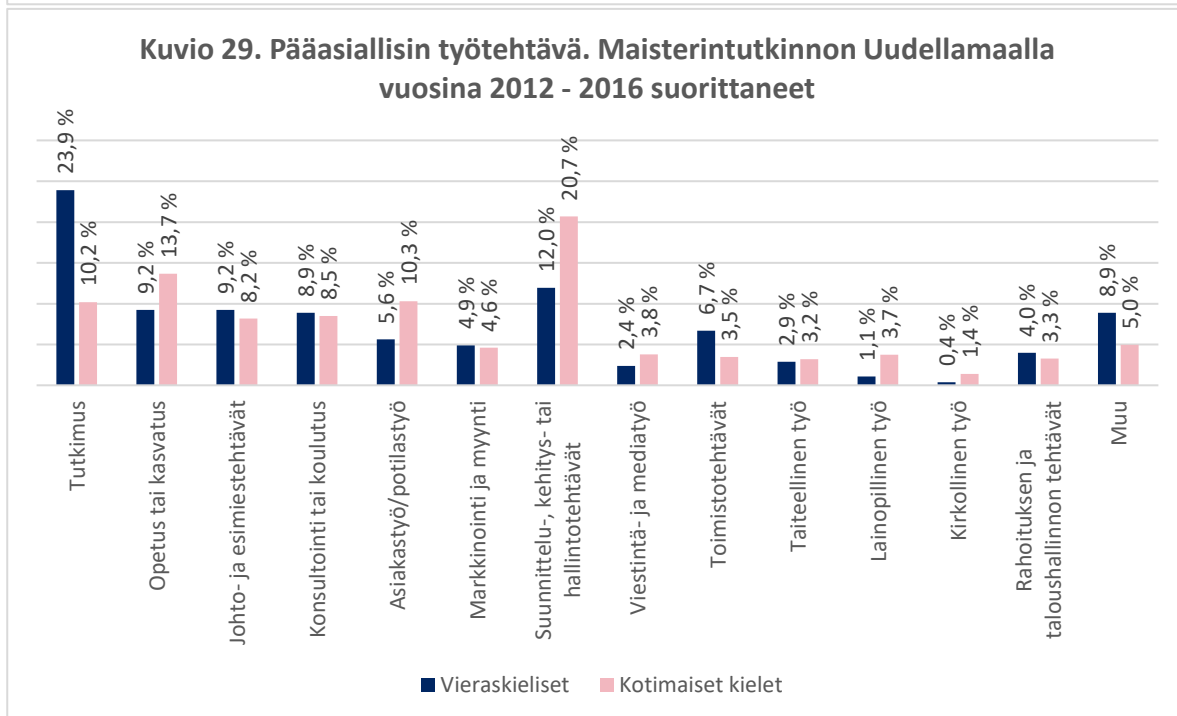
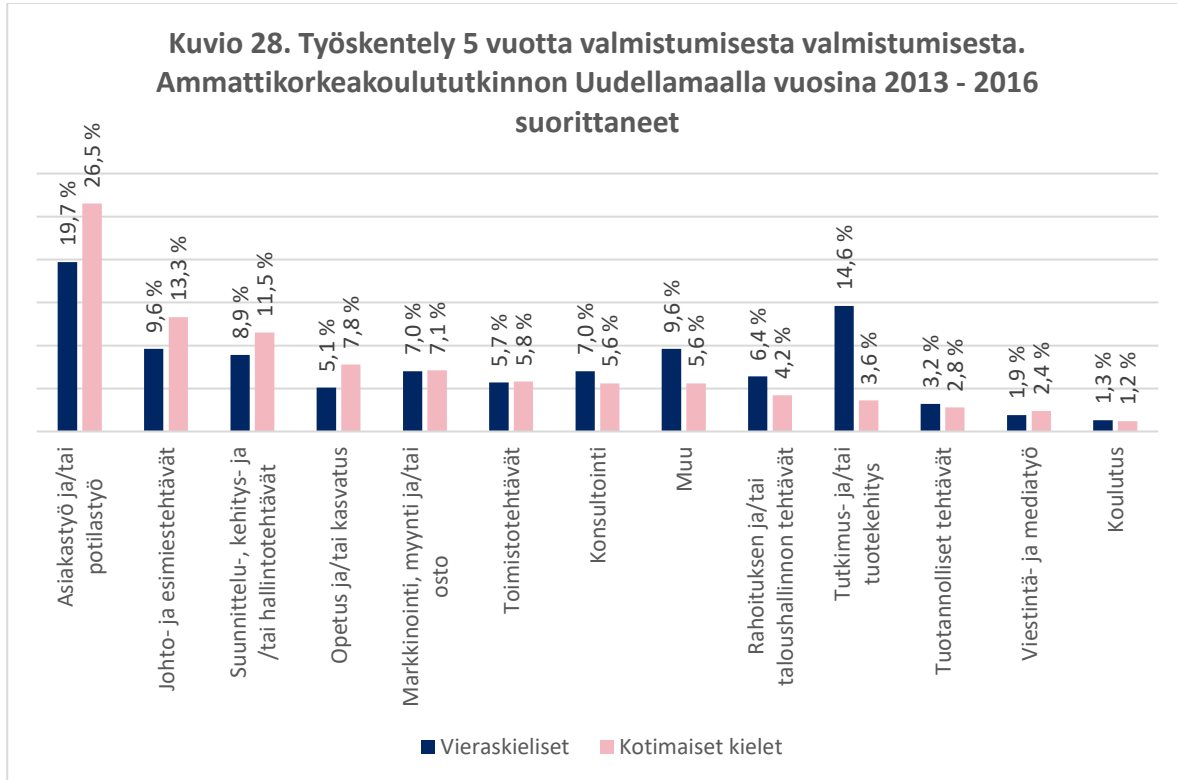
Vieraskieliset korkeakoulutetut työskentelevät verrokkejaan harvemmin asiakas- ja/tai potilastyössä, joskin nämä ovat myös ammattikorkeakoulusta valmistuneiden vieraskielisten yleisimpiä työtehtäviä. Vieraskieliset korkeakoulutetut työskentelevät myös selvästi harvemmin suunnittelu-, kehitys- ja hallinnointitehtävissä.

Vieraskieliset korkeakoulutetut työskentelevät kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvia verrokkejaan merkittävästi useammin tutkimukseen liittyvissä tehtävissä. Vieraskielisistä maistereista melkein neljännes (24 %) työskentelee tutkimustehtävissä, kun kotimaisia kieliä puhuvista vastaava osuus on 10 %. Myös ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneissa erot ovat suuria: Vieraskielisistä Uudellamaalla ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista 15 % työskentelee tutkimus- ja/tai tuotekehitystehtävissä, kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvista vain 4 %.

Vieraskieliset ovat myös selvästi useammin töissä kaatoluokkaan Muu menevissä tehtävissä.

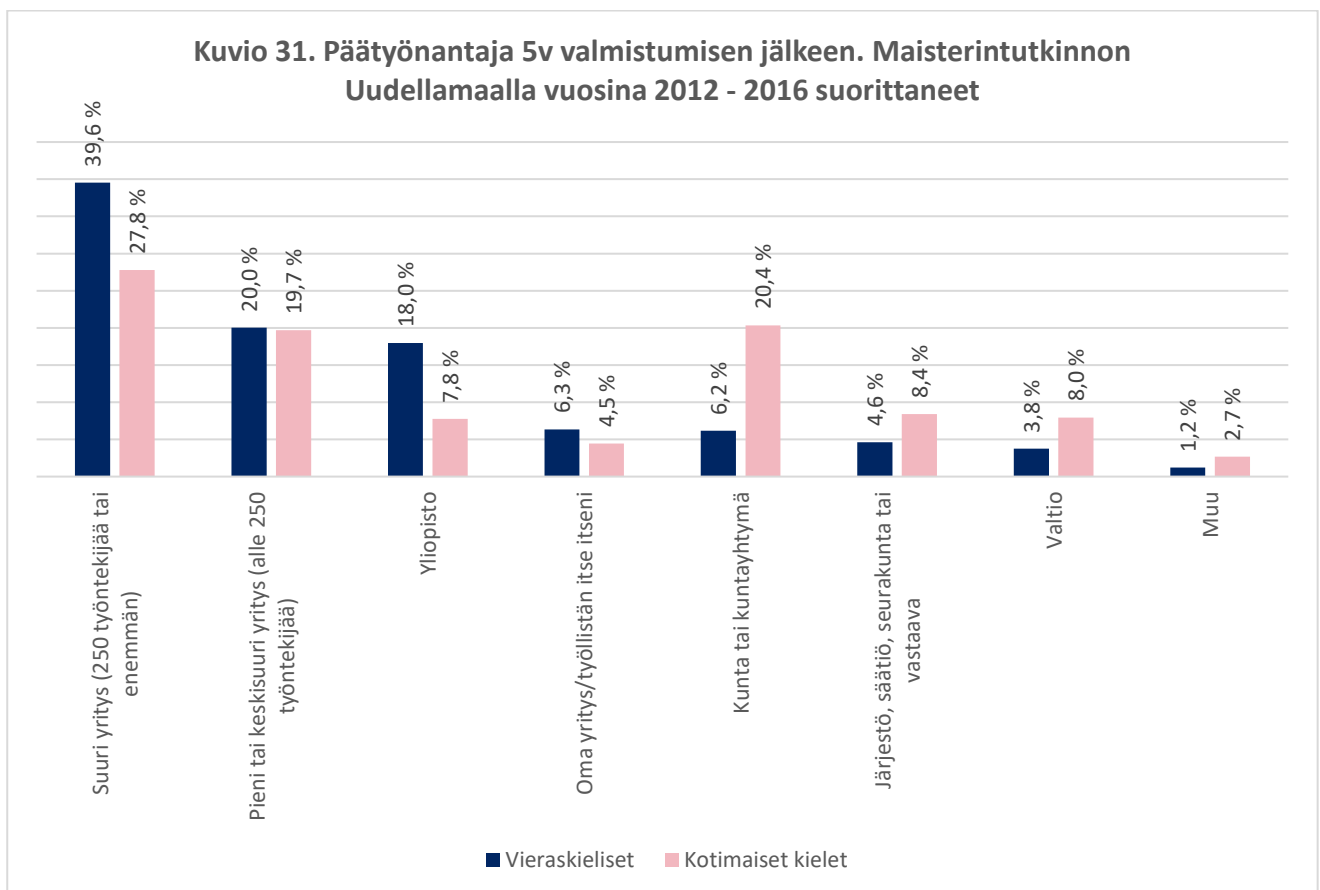
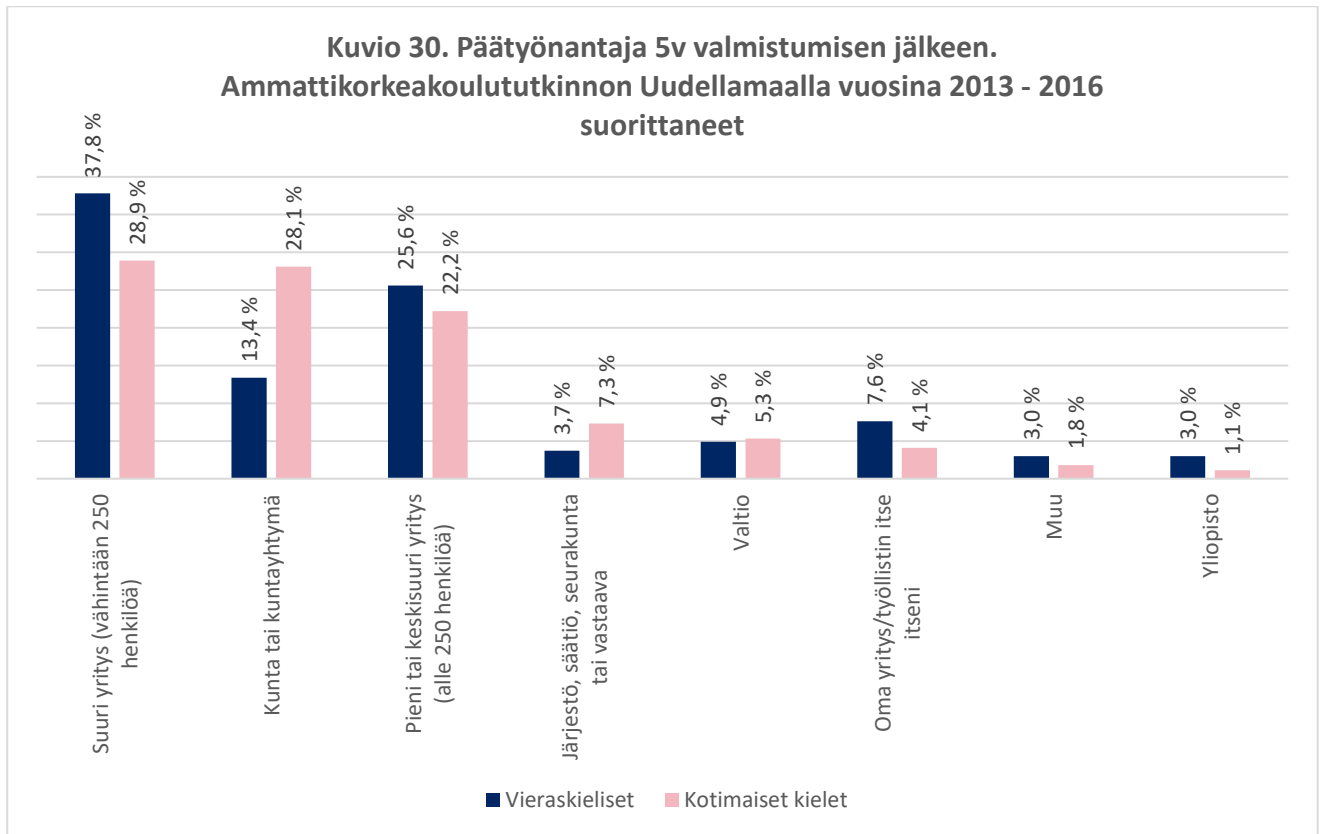
Tulokset herättävät ajattelemaan. On varmasti pidettävä huoli siitä, ettei meillä ole ylikorostetusti tarvetta ja rekrytointikyvykkyyttä vain tutkimuspuolen kansainvälisille osaajille.

Positiivista on kuitenkin se, että (maahamme jääneitä) vieraskielisiä korkeakoulutettuja työskentelee lähes kaikissa samoissa tehtävissä kuin kotimaisia kieliä äidinkieliinään puhuvia korkeakoulutettuja.

Lähde: Opetushallituksen tietopalvelu Vipunen, Uraseuranta. Kuviosta on selkeyden vuoksi jätetty pois vastausvaihtoehdot, jotka eivät koskettaneet vieraskielisiä vastaajia

Kuvioista 30 ja 31 näemme Uudeltamaalta valmistuneiden korkeakoulutettujen päätyönantajat: (Lähde: Opetushallituksen tietopalvelu Vipunen, Uraseuranta.)

Näemme, että vieraskieliset korkeakoulutetut ovat työllistyneet merkittävässä määrin suuriin yrityksiin. Tämän lisäksi vieraskieliset ovat selvästi useammin töissä yliopistolla. Lisäksi olimme jo nähneet kuvioista [20](#) ja [21](#), että vieraskieliset korkeakoulutetut työskentelivät kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvia korkeakoulutettuja useammin itsenäisinä yrittäjinä.

Vieraskieliset korkeakoulutetut päätyvät selvästi harvemmin töihin järjestöihin, säätiöihin, seurakuntiin ja kuntiin. Eritoten kuntien ja kuntayhtymien osalta erot ovat suuria: Joka viides (20 %) kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvista maistereista oli työllistynyt kuntaan tai kuntayhtymään, vieraskielisistä vain 6 %. Ammattikorkeakoulututkinnoissa osuudet ovat korkeampia, mutta erotus kieliryhmien välillä samaa luokkaa: Kotimaisia kieliä puhuvista vastaajista 28 % työskenteli kunnalle tai kuntayhtymälle, vieraskielisistä 13 %.

Urapoluissa on siis havaittavissa eroa tutkinnon suorittajan äidinkielen perusteella. Mitkä asiat sitten vaikuttavat vieraskielisten korkeakoulutettujen työllistymiseen? Uraseurannasta saamme jotain tietoa maistereiden osalta, koska heiltä tiedustellaan erilaisten muuttujien vaikutusta työllistymiseen valmistumisen jälkeen.

Alla poiminta neljän muuttujan vaikutuksesta työllistymiseen Uudellamaalla vuosina 2012–2016 maisterintutkinnon suorittaneiden osalta.

	HARJOITTELU		MUU TYÖKOKEMUS	
	Vieraskieliset	Kotimaiset	Vieraskieliset	Kotimaiset
Vaihtoehto ei koske minua	6,2 %	13,7 %	5,2 %	3,0 %
Ei lainkaan tärkeä	6,2 %	15,1 %	4,6 %	4,5 %
Vain vähän merkitystä	6,2 %	14,2 %	5,2 %	9,1 %
Jonkin verran merkitystä	10,8 %	13,0 %	11,9 %	12,9 %
Melko tärkeä	12,9 %	10,8 %	11,9 %	15,1 %
Tärkeä	28,4 %	15,0 %	28,9 %	23,4 %
Erittäin tärkeä	29,4 %	18,2 %	32,5 %	32,0 %

	KONTAKTIT/VERKOSTOT		KV. KOKEMUS	
	Vieraskieliset	Kotimaiset	Vieraskieliset	Kotimaiset
Vaihtoehto ei koske minua	3,6 %	3,7 %	6,8 %	22,6 %
Ei lainkaan tärkeä	8,2 %	12,7 %	5,4 %	17,8 %
Vain vähän merkitystä	10,2 %	14,1 %	6,8 %	13,9 %
Jonkin verran merkitystä	13,8 %	16,9 %	11,4 %	15,0 %
Melko tärkeä	13,8 %	14,5 %	12,5 %	11,0 %
Tärkeä	20,4 %	19,5 %	25,5 %	11,3 %
Erittäin tärkeä	30,1 %	18,5 %	31,7 %	8,5 %

Lähde: Opetushallituksen tietopalvelu Vipunen, Yliopistokoulutus, Uraseuranta. Vaikutus työllistymiseen valmistumisen jälkeen.

Näemme, että näistä muuttujista muu työkokemus on sekä vieraskielisillä että kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvilla maistereilla merkittävimmissä asemassa, mitä valmistumisen jälkeiseen työllistymiseen tulee. Vieraskielisistä maistereista 61 % ja kotimaisista verrokeista 55 % pitivät muuta työkokemusta tärkeänä tai erittäin tärkeänä työllistymisen kannalta. Tuloksessa ei liene mitään yllättävää.

Muissa muuttujissa erot ovat merkittävämpiä. Suoritetun harjoittelun vaikutus vieraskielisten maistereiden työllistymiseen on selvästi merkittävämpi kuin kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvilla. 58 % vieraskielisistä maistereista piti harjoittelua tärkeänä tai erittäin tärkeänä työllistymisensä kannalta, kun kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvista osuus oli 33 %.

Varmasti osittain harjoitteluun liittyen myös kontaktien ja verkostojen merkitys on vieraskielisille maistereille selvästi verrokkiryhmää suurempi, joskin kontaktit ovat olleet tärkeitä myös kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuville. 51 % vieraskielisistä maistereista piti kontakteja tärkeänä tai erittäin tärkeänä työllistymisensä kannalta. Erityisesti erittäin tärkeänä tätä pitäneissä osuus (30 %) oli selvästi suurempi kuin kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvista (19 %).

Vieraskieliset maisterit kokivat ymmärrettävästi myös kansainvälisen kokemuksen vaikuttaneen merkittävästi heidän työllistymiseensä. 57 % heistä koki kansainvälisen kokemuksen tärkeäksi tai erittäin tärkeäksi työllistymisensä kannalta, kun kotimaisista vastaajista osuus oli vain 20 %. Kun tämän tiedon yhdistää [sivun 37](#) tietoihin voisi hiukan oikoen todeta, että suuryritykset ovat oivaltaneet hyödyntää Uudenmaan korkeakouluista valmistuvaa, ”poimittavissa” olevaa kansainvälistä kokemusta. Ja että useilla muilla toimijoilla on vielä varmasti paljon työtä tämän vahvuuden hyödyntämisessä.

Yhteenveto

Olemme tässä tilannekatsauksessa tarkastelleet Uudellamaalla kouluttautuneiden urapolkuja, pyrkien pääsemään käsiksi eritoten ulkomaalaistaustaisia koulutettuja koskeviin ilmiöihin. Saatavilla olevan tiedon rajoittuneisuudesta johtuen tarkastelu keskittyi korkeakoulutettuihin ja vertailu tapahtui vieraskielisten ja kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvien välillä.

Tulosten valossa on selvää, että koko Suomella on paljon tehtävissä maahanmuuttajataustaisten työllisyyden kohentamiseksi. Uudeltamaalta valmistuvat työllistyvät koko maan tasoa paremmin, oli sitten kyse ammatillisen tutkinnon, ammattikorkeakoulututkinnon tai maisterintutkinnon suorittaneista. Valitettavasti myös Suomen kansainvälisimmässä maakunnassa maahanmuuttajataustaisten tutkinnon suorittaneiden työllistyminen on kantaväestöä heikommalla tasolla.

Liian suuri osa eritoten korkeakoulutetuista vieraskielisistä valmistuneista muuttaa maastamme valmistumisen jälkeen. Maahan jääneillä maistereilla ja ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneilla työllistyminen kohenee selvästi 5 vuoden sisään valmistumisesta. Ammattikorkeakoulututkinnon Uudellamaalla suorittaneista vieraskielisistä opiskelijoista 66 % ja maistereista 63 % oli 5 vuoden päästä valmistumisestaan vakituudessa kokopäivätyössä. Osuudet ovat kuitenkin pienempiä kuin kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvilla.

Erot vieraskielisten ja kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvien urapoluissa ovat maltillisia, mutta selkeitä. Vieraskieliset ovat verrokkejaan harvemmin tutkintoa vastaavissa tehtävissä, ovat olleet useammin työelämän ulkopuolella ja työllistyvät useammin itse itsensä.

Vieraskieliset työskentelevät merkittävästi useammin tutkimukseen ja tuotekehitykseen tehtävissä ja ovat toisaalta aliedustettuina asiakas- ja/tai potilastyössä. Tämän lisäksi vieraskieliset korkeakoulutetut työskentelevät selvästi harvemmin suunnittelu-, kehitys- ja hallinnointitehtävissä.

Oman yritystoiminnan lisäksi vieraskieliset korkeakoulutetut työskentelevät selvästi useammin suurissa (+ 250 henkeä) yrityksissä. Vieraskieliset korkeakoulutetut työskentelevät kotimaisia verrokkejaan selvästi harvemmin kunnissa ja kuntayhtymissä.

Ennen valmistumista suoritetulla harjoittelulla ja kontakteilla/verkostolla oli selvästi suurempi vaikutus vieraskielisten maistereiden työllistymiseen. Myös vieraskielisiltä maistereilta löytyvä kansainvälinen kokemus oli koettu merkittäväksi tekijäksi työllistymisen suhteen, mitä kotimaiset vastaajat eivät voineet todeta omalta osaltaan.

Mutta mitä voimme sanoa tarkastelumme perusteella?

Uudeltamaalta korkeakoulusta valmistuneet eivät edusta kuin tiettyä osaa kansainvälisistä osaajista ja siten tulee olla tarkkana siinä, miten paljon tuloksia yleistää. Tuloksista voi kuitenkin ammentaa Uuttamaata ja koko Suomea koskeviin keskusteluihin laajemmaltikin: Uudellamaalla tutkinnon suorittavien vieraskielisten opiskelijoiden tulisi olla kansainvälisistä rekrytoinneista niin sanotusti vaivattomammin suomalaiseseen työelämään sujahtavia.

Tulokset ovat jossain määrin linjassa esimerkiksi syksyllä 2022 julkaistun Ulkomaalaiset osaajat Suomessa: työelämä, arki ja osallisuus -tutkimuksen kanssa (E2 Tutkimus).

Kyselytutkimuksessa työllistymisen vaikutus kotiutumiseen nousi korkeaksi. Kielimuuri nousi suurimmaksi kotoutumisen haasteeksi, toisaalta työmarkkinoilla koettiin olevan erityisesti kielitaustasta johtuvaa syrjintää, eritoten rekrytointivaiheessa.

Kyselytutkimuksen vastaajat olivat pääsääntöisesti (75 %) osaamistaan vastaavassa työssä. Toisaalta 16 % vastaajista koki olevansa ylipätevä tekemäänsä työhön. Tältäkin osin kokemukset muistuttavat Uudellamaalla korkeakoulututkinnon suorittaneiden vieraskielisten urapolkuja. Myös verkostojen merkitys työllistymisessä korostui kyselytutkimuksessa: Maahan muun kuin työn perässä muuttaneista vastaajista 30 % oli löytänyt työtä oman verkostonsa kautta.

Kyselytutkimuksen tuloksista ei välity työnantajien suuri arvostus kansainväliselle osaamiselle. Vastaajista 45 % oli samaa tai täysin samaa mieltä siitä, että työnantajat arvostavat ulkomailla hankittua osaamista. Ulkomailla hankittujen tutkintojen kohdalla osuus on vain 30 % ja ulkomailla hankitun työkokemuksen osalta 46 %. Yleiskuva näyttää siis selvältä: Meillä on kansainvälistä kokemusta arvostavia työnantajia, mutta he eivät ole enemmistössä.

Jos ohitammekin aivan liian suuren maasta lähtevien joukon, kohtaavat uraseurannassamme tarkastellut, maahan jäävätkin vieraskieliset korkeakoulutetut työllistymisessään enemmän haasteita kuin kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvat. Nämä tulokset asettavat valitettavan, jos eivät valtavan varjon käynnissä oleville ja tarpeellisille keskusteluille työperäisen maahanmuuton selvästä kasvattamisesta. Koko Suomen, mutta myös Uudenmaan työmarkkinoilla on varmasti tapahduttava muutoksia, jotta työnantajat ja kansainväliset työntekijät löytävät toisensa paremmin. Tämä ei koske vain korkeakoulutettuja. Tulosten perusteella jo käynnissä olevia, kansainvälisille osaajille kontakteja ja harjoittelumahdollisuuksia tarjoavia yhteistyömuotoja tulee jatkaa ja kehittää.

Lähteet

Alueelliset kehitysnäkymät syksy 2022 (TEM)

Ammattibarometri.fi

Elinkeinoelämän keskusliiton suhdannebarometri lokakuu 2022

Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen

Pk-yritysbarometri Syksy 2022 (Suomen Yrittäjät, Finnvera, TEM)

Rakennusteollisuuden suhdannekatsaus lokakuu 2022

Teknolohiateollisuuden talousnäkymät 4/2022

Teknolohiateollisuus Alueraportti 4/2022

Tilastokeskus työvoimatutkimus

Tilastokeskus, väestörakenne

Työllisyyskatsaukset syksy 2022 (ELY-keskus ja TE-palvelut)

Työnvälitystilasto (TEM)

Ulkomaalaiset osaajat Suomessa: Työelämä, arki ja osallisuus. Kansainvälisten osaajien Suomi -tutkimushanke (E2 Tutkimus)